

**Aanvulling op het planMER
bestemmingsplan Landelijk Gebied
Opmeer**

17 juni 2014

Verantwoording

Titel	Aanvulling op het planMER bestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer
Opdrachtgever	Gemeente Opmeer
Projectleider	N.A. Bronsgeest
Auteur(s)	F. Eenink, L. Bekker, F. Druijff
Projectnummer	1211874
Aantal pagina's	42 (exclusief bijlagen)
Datum	2014
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Ruimtelijke Kwaliteit
Handelskade 37
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon +31 57 06 99 91 1
Fax +31 57 06 99 66 6

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R003-1211874FEE-nda-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Het advies van de commissie m.e.r.	7
1.2 De geconstateerde tekortkomingen	8
2 Stikstofdepositie	9
2.1 Inleiding	9
2.2 Realistische uitgangspunten	9
2.2.1 Maximaal mogelijk ruimtebeslag door dierverblijfplaatsen	9
2.2.2 Omvang van de veestapel.....	11
2.2.3 Aangepaste uitgangspunten.....	12
2.3 Transparante weergave van de uitgangspunten	13
2.4 Rapportage van de nieuwe rekenresultaten.....	14
2.5 Mogelijkheden voor de landbouw	19
3 Landschappelijke en aardkundige waarden	21
3.1 Landschap.....	21
3.1.1 Inleiding	21
3.1.2 Huidige situatie en autonome ontwikkeling	21
3.1.3 Effecten landschap	23
3.1.4 Conclusie effectbeschouwing landschap (en mitigerende maatregelen)	27
3.2 Cultuurhistorie en archeologie.....	28
3.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling cultuurhistorie	28
3.2.2 Huidige situatie en autonome ontwikkeling archeologie.....	32
3.2.3 Effecten op cultuurhistorie en archeologie	33
3.2.4 Conclusie effectbeschouwing cultuurhistorie en archeologie	35
4 Weidevogelgebieden.....	36
4.1 Inleiding	36
4.2 Aantasting	37
4.2.1 Concentraties weidevogels	37
4.2.2 Open gebied en rust.....	38
4.2.3 Vegetatie en voedsel.....	38
4.2.4 Grondwaterstand.....	38
4.2.5 Mozaïekbeheer.....	39

4.2.6	Bestemmingsplan en weidevogels	40
4.3	Conclusie.....	41
5	Conclusies	42

Bijlage(n)

- 1 Weidevogels en weidevogelleefgebied in de gemeente Opmeer
- 2 Artikel 25 Weidevogelleefgebieden Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie
- 3 Aanvullende literatuurlijst
- 4 Kaarten in groot formaat (A3)

1 Inleiding

De gemeente Opmeer heeft een Milieueffectrapport (MER) opgesteld voor de besluitvorming over het bestemmingsplan Landelijk Gebied 2014. Het nieuwe bestemmingsplan Landelijk Gebied is planm.e.r.-plichtig omdat dit een kader biedt voor eventuele Besluitm.e.r.(beoordelings)-plichtige activiteiten (kaderstelling). Het gaat in dit geval specifiek om het bieden van ontwikkelruimte voor agrarische bedrijven zoals de oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor het fokken, mesten of houden van dieren. Ook is gebleken dat voor het bestemmingsplan een Passende Beoordeling moet worden opgesteld.

1.1 Het advies van de commissie m.e.r.

Het MER is op 8 november 2013 opgeleverd, en voor toetsing voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: Cie m.e.r.). Op 13 maart 2014 is het toetsingsadvies door de Cie m.e.r. gepubliceerd (rapportnummer 2831-16) (verder aangehaald als definitief advies). Hiermee is de m.e.r.-procedure formeel afgerond.

De Cie m.e.r. constateerde tekortkomingen en is van oordeel dat deze punten essentieel zijn voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over het bestemmingsplan. Paragraaf 1.2 gaat hier op in. Daarnaast is na afronding van het planMER en het opstellen van deze aanvulling nieuwe (achtergrond)informatie beschikbaar gekomen, specifiek voor het thema landschap en cultuurhistorie. Ook is de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie op 3 februari 2014 opnieuw vastgesteld (hierna PVRS). Deze vaststelling betreft een beleidsarme wijziging ten opzichte van de eerder vastgestelde verordening op 21 juni 2010. Dit houdt in dat de verordening geen nieuw beleid bevat. De nieuwe PVRS heeft voor deze Aanvulling verder geen consequenties.

Deze Aanvulling op het planMER behorend bij het bestemmingsplan Landelijk Gebied gaat in op bovenstaande aanleidingen en heeft tot doel de tekortkomingen die door de Cie m.e.r. zijn geconstateerd weg te nemen en de tussentijds beschikbare (achtergrond)informatie en beleidskaders, voor zover relevant, mee te nemen. Met deze aanvulling wordt deels ingegaan op zienswijzen die zijn ingebracht door belanghebbenden op het Ontwerpbestemmingsplan Landelijk Gebied waarmee het planMER ter inzage heeft gelegen.

1.2 De geconstateerde tekortkomingen

De Cie m.e.r. heeft geconcludeerd dat de ter toetsing voorgelegde PlanMER op een aantal punten tekortkomingen bevatte. De Cie m.e.r. adviseert daarom:

1. De onderbouwing van de gehanteerde methodiek, parameters en uitkomsten van de stikstofberekeningen uitgebreider te onderbouwen en beschouwen
2. De aanwezige landschappelijke en aardkundige waarden uitgebreider te beschouwen in relatie tot de mogelijke effecten die op kunnen treden en de mogelijkheden voor bescherming van de waarden te duiden
3. De waarden en het actuele gebruik van de weidevogelgebieden nader te duiden en hierop de effecten te specificeren inclusief het concreet maken van maatregelen waarmee effecten voorkomen kunnen worden

Om in te gaan op het advies van de Cie. m.e.r. zijn de door de commissie aangehaalde aspecten aanvullend (kwalitatief of kwantitatief) onderzocht of beter onderbouwd. In deze Aanvulling op het PlanMER is per aspect ingegaan op het advies van de Cie m.e.r. De gemeente Opmeer heeft besloten deze aanvulling op het planMER niet voor toetsing aan de Cie m.e.r. aan te bieden, maar deze wel te betrekken in de besluitvorming over het bestemmingsplan Landelijk Gebied.

Deze notitie dient in samenhang en in aanvulling op het planMER Landelijk Gebied Opmeer¹ gelezen te worden.

---

¹ Rapport met kenmerk R002-1211874FEE-cri-V02-NL, d.d. 29 oktober 2013

2 Stikstofdepositie

2.1 Inleiding

In het MER zijn de effecten vanwege verzurende en eutrofiërende stoffen op de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende habitats rondom het plangebied vastgesteld vanuit een gebiedsgerichte modellering. In het MER is de gebruikte methodiek toegelicht in bijlage 5, en zijn de resultaten gerapporteerd in hoofdstuk 4 van het MER. Dit hoofdstuk rapporteert de aanvullende bevindingen met betrekking tot realistische uitgangspunten, de verifieerbaarheid van de bevindingen, de weergave van de gevolgen en de wijze waarop het mogelijk is de landbouw in het gebied te ontwikkelen zonder dat dit effect heeft op de te beschermen waarden in de vanuit de Natura 2000 aangewezen speciale beschermingszones rondom het plangebied.

Doorgroei van bouwvlakken mogelijk tot maximaal 2 hectare

In het planMER is aangetoond en onderbouwd dat doorgroei van agrarische bouwvlakken vanuit milieuoptiek tot 1,5 hectare te verantwoorden is. Als gevolg van de aanvullende bevindingen waar in bovenstaande paragraaf melding van wordt gemaakt, en welke onderdeel uitmaken van deze Aanvulling op het zojuist aangehaalde planMER, is echter doorgroei te verantwoorden tot maximaal 2 hectare. Deze maatvoering zal bij vaststelling van het Ontwerpbestemmingsplan worden doorgevoerd. In navolgende paragrafen wordt dit nader onderbouwd.

2.2 Realistische uitgangspunten

In haar advies roept de Cie m.e.r. op aannemelijk te maken dat de in het MER gebruikte uitgangspunten voldoende realistisch zijn. Hier gevolg aan gevend zijn de gebruikte aannames heroverwogen, mede in samenspraak met LTO Noord die op 29 januari 2014 een uitgebreide zienswijze heeft ingebracht tegen (de wijze waarop het planMER is verwerkt in) het Ontwerpbestemmingsplan. Uit de contacten met de Cie m.e.r. en met LTO is naar voren gekomen dat met name de uitgangspunten met betrekking tot de stalruimte die nodig is per dier nog te veel onduidelijkheden, en mogelijk achterhaalde inzichten bevat.

2.2.1 Maximaal mogelijk ruimtebeslag door dierverblijfplaatsen

In bijlage 5 bij het MER is een generieke analyse gedaan van de maximaal mogelijke vulgraad van een agrarisch bouwvlak in Nederland. Uit deze analyse blijkt dat, onder de huidige omstandigheden, 50 % geldt als de hoogst haalbare vulgraad voor heel Nederland. Daarom is dit percentage gebruikt in de worstcase die wordt gepresenteerd in het MER.

Duidelijk is wel dat er lokale omstandigheden kunnen zijn op basis waarvan een (veel) lagere vulgraad de werkelijkheid ter plaatse beter benadert, vooral bij de melkveehouderij. Bij de

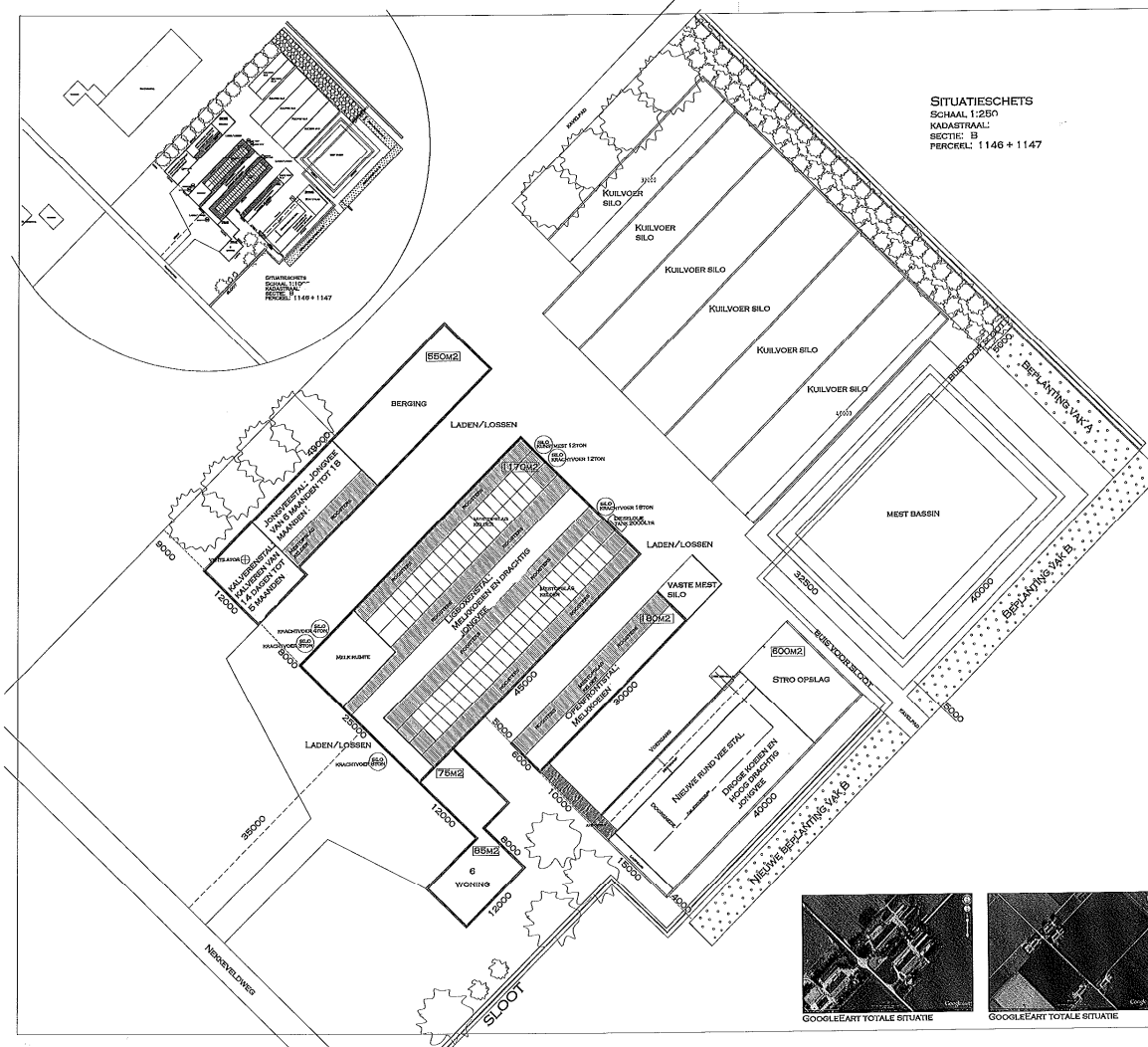
melkveehouderij hangt de maximaal haalbare vulgraad namelijk heel sterk af van de regels in het bestemmingsplan die bepalen welke bouwwerken eventueel ook buiten een bouwvlak gerealiseerd mogen worden.

In de navolgende figuur is een realistische invulling weergegeven van een nieuw ingerichte melkveehouderij waarbij het voorschrift geldt dat alle silo's binnen een bouwvlak gerealiseerd moeten zijn. In de onderstaande tabel is globaal weergegeven hoe een dergelijke bouwvlakvulling is opgebouwd.

Bouwvlakvulling op een modern bouwvlak met een melkveehouderij

Object	Globaal benodigd oppervlak (m²)
Wonen en tuin	1.000
Mest silo's	1.500
Voersilo's	1.800
loodsen	550
Brandcorridor om melkveestal	1.400
Parkeer en manoeuvreerruimte	540
groenstrook	2.000
dierenverblijf	2.000
Totaal	10.790
Vulgraad (percentage dierenverblijf op bouwvlak)	19 %

De conclusie van deze analyse is dat een vulgraad op een melkveehouderij van 50 % nooit haalbaar is als de verschillende silo's die voor de bedrijfsvoering nodig zijn binnen het bouwvlak gerealiseerd moeten worden. Voor nieuw ingerichte bouwvlakken is dan een maximale vulgraad van 20 % veel aannemelijker. Op bestaande bouwvlakken in een historisch landschap waarbij rekening gehouden moet worden met landschappelijke elementen is soms sprake van een vulgraad van niet meer dan 10 - 15 %. Op basis van de beschikbare gegevens van de percelen in Opmeer is uitgerekend dat een vulgraad van 17 % in Opmeer een realistische weergave is van wat mogelijk is in het kleinschalige karakteristiek West-Friese landschap van deze gemeente.

Figuur 2.1 Configuratie van een modern, nieuw ingericht perceel met een melkveehouderij

2.2.2 Omvang van de veestapel

In paragraaf 1.1 van bijlage 5 staat beschreven hoe het gebiedsmodel wordt opgebouwd. Zo wordt het model gecorrigeerd als er sprake is van een vergunning die overduidelijk nog niet in gebruik is genomen (omdat het oppervlak van het dierenverblijf veel kleiner is dan dat het volgens de vergunning zou moeten zijn). Bij het beoordelen van de geïnventariseerde gegevens op realiteitszin is gezocht naar een redelijke maat voor de omvang van een veestapel op een vaak voorkomend bouwvlak.

In de provincie Utrecht zijn daar maatstaven voor opgesteld, gebaseerd op informatie van het LEI en het rapport Grootschalige landbouw in een kleinschalig landschap. Daarbij is van de veronderstelling uitgegaan dat alle bebouwing en alle verhardingen (ook kuilvoerplaten), woning en tuin binnen het bouwperceel liggen. De maatstaven die in Utrecht gebruikt worden zijn de volgende:

- Op een bouwperceel van 1 ha maximaal 200 melkkoeien en 140 stuks jongvee
- Op een bouwperceel van 1,5 ha maximaal 325 melkkoeien en 225 stuks jongvee
- Op een bouwperceel van 2,5 ha maximaal 600 melkkoeien en 420 stuks jongvee
- Op een bouwperceel van 1 ha maximaal 8000 mestvarkens
- Op een bouwperceel van 1 ha maximaal 1150 zeugen
- Op een bouwperceel van 1 ha maximaal 100.000 legkippen
- Op een bouwperceel van 1 ha maximaal 120.000 vleeskuikens

Bij deze maatstaven moeten echter wel kanttekeningen geplaatst worden zoals blijkt als bijvoorbeeld een bouwperceel van 1 ha met een melkveehouderij nader wordt geanalyseerd. Zoals hierboven is aangegeven geldt voor een modern ingerichte melkveehouderij een maximale stalomvang van 2.000 m² op een bouwvlak van 10.000 m². Op basis van de boven genoemde Utrechtse maatstaven zouden er in die stal van 2000 m², 200 melkkoeien worden gehouden die dan 10 m² leefruimte per dier ter beschikking zouden hebben (zonder rekening te houden met het jongvee). Dit lijkt een achterhaald kental. De maatlat duurzame veehouderij (MDV) gaat namelijk al uit van 10 m² loopruimte in een duurzame stal². Uit overleg met LTO blijkt dat een kental van 17 m² per dierplaats voor een moderne duurzame melkveestal veel realistischer is. Naast 10 m² loopruimte is er dan ruimte voor ruim 3 m² ligruimte per dier, maar ook ruimte voor de steeds breder wordende voergang en de andere stalruimtes als de melkstal en de afkalfruimte.

Uitgaande van een dergelijke duurzame stal is het voor een melkveehouderij dan ook veel realistischer om uit te gaan van ongeveer 120 melkkoeien op een bouwvlak van 10.000 m².

2.2.3 Aangepaste uitgangspunten

In de aanvullende berekeningen is uitgegaan van een voor Opmeer realistischer maximale vulgraad van 17 %. Bij het bepalen van het aantal dierplaatsen in de melkveehouderij (verreweg het belangrijkste deel van de sector) is uitgegaan van 17 m² staloppervlak per dierplaats.

Met deze herziene uitgangspunten zijn de in het planMER gepresenteerde alternatieven en scenario's opnieuw doorgerekend.

---

² Bron: WUR brochure Moderne huisvesting melkvee (2009)

2.3 Transparante weergave van de uitgangspunten

Als onderdeel van de aanvulling op het MER worden de belangrijkste uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de gebiedsgerichte modelleringen in een overzichtstabel zo transparant als mogelijk weergegeven. Het betreft de volgende modelparameters:

- Het soort dieren dat aanwezig is
- Het aantal dieren
- De omvang van het dierenverblijf (in m²)
- Het staltype volgens de codering van het Rav³, en de hierdoor verkregen emissie per dier

In het onderstaande overzicht zijn deze parameters weergegeven voor de huidige situatie en de situatie met volledig interne saldering van het planalternatief.

Nieuwe RAV-code	Diercategorie	Gebruikte emissiefactoren			Dieraantallen nu (globaal)	Dieraantallen na interne saldering
		Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	In te zetten techniek		
A1.1	melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar	9,5	9,5	4	3.700	7.000
A3	vrouwelijk jongvee tot 2 jaar	3,9	3,9	2,7	2.300	3.300
B1	schapen	0,7	0,7	0,7	1.400	1.400
D3.100.1	vleesvarkens	2,5	1,4	1,4	1.900	3.000
E1.1	kippen	0,045	0,006	0,006	45.000	180.000
K1	paarden	5	5	5		

Op basis van deze uitgangspunten, in combinatie met de kentallen genoemd in paragraaf 2.2.3, is in eerste instantie het vooronderzoek aangevuld, zoals weergegeven in bijlage 5 van het MER. In de huidige situatie geldt, net als in het MER eerder is vastgesteld, een gebiedsemissie van 52.750 kg/jaar. Het verdere resultaat van deze aanvulling op het vooronderzoek is weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 2.1 Aanvullende berekeningen van de gebiedsemissies voor het Landelijk Gebied van Opmeer, in kg emissie/jaar

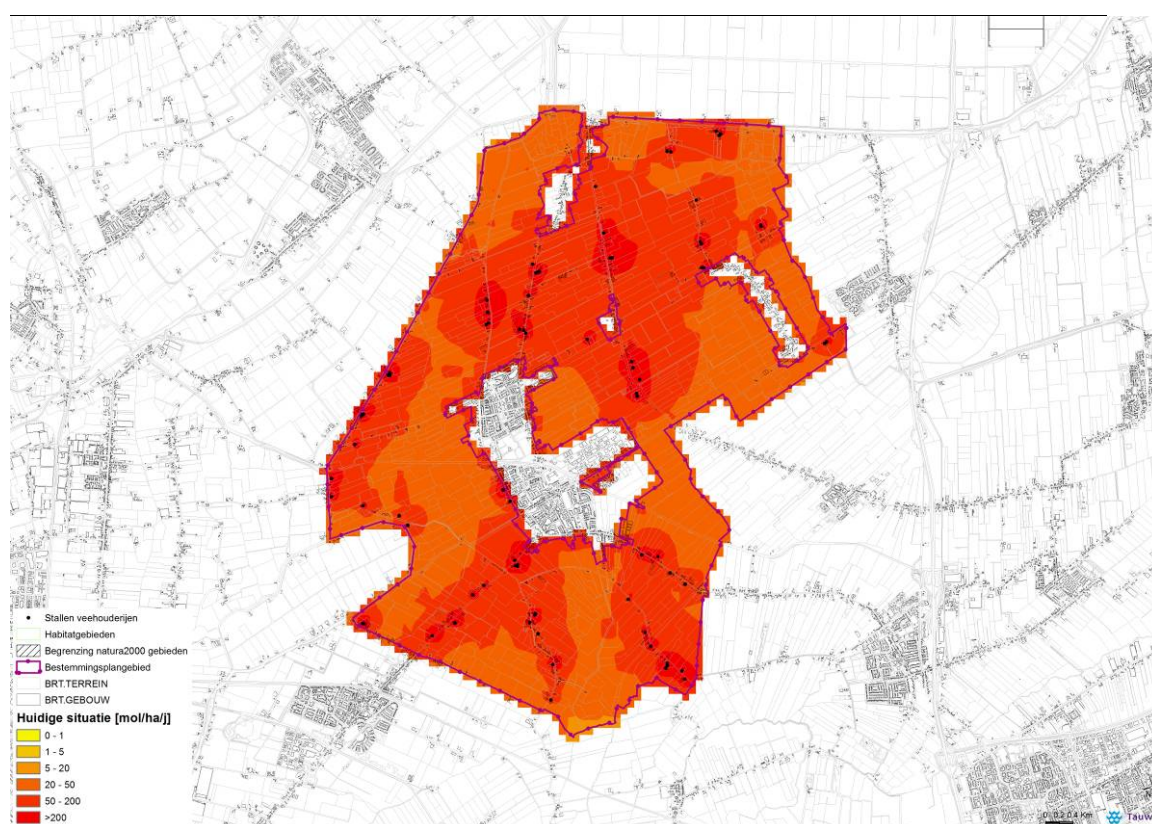
	Opvullen van huidig bouwvlak	Doorgroei tot 1,5 ha	Doorgroei tot 2,0 ha
Worst case scenario	40.000	54.000	85.500
Scenario 3 uit bijlage 5	37.000	40.000	43.000
Scenario 4 uit bijlage 5	20.000	28.500	40.000
Aanvullend scenario (zie paragraaf 2.4)	19.000	26.000	43.000

³ Regeling ammoniak en veehouderij

2.4 Rapportage van de nieuwe rekenresultaten

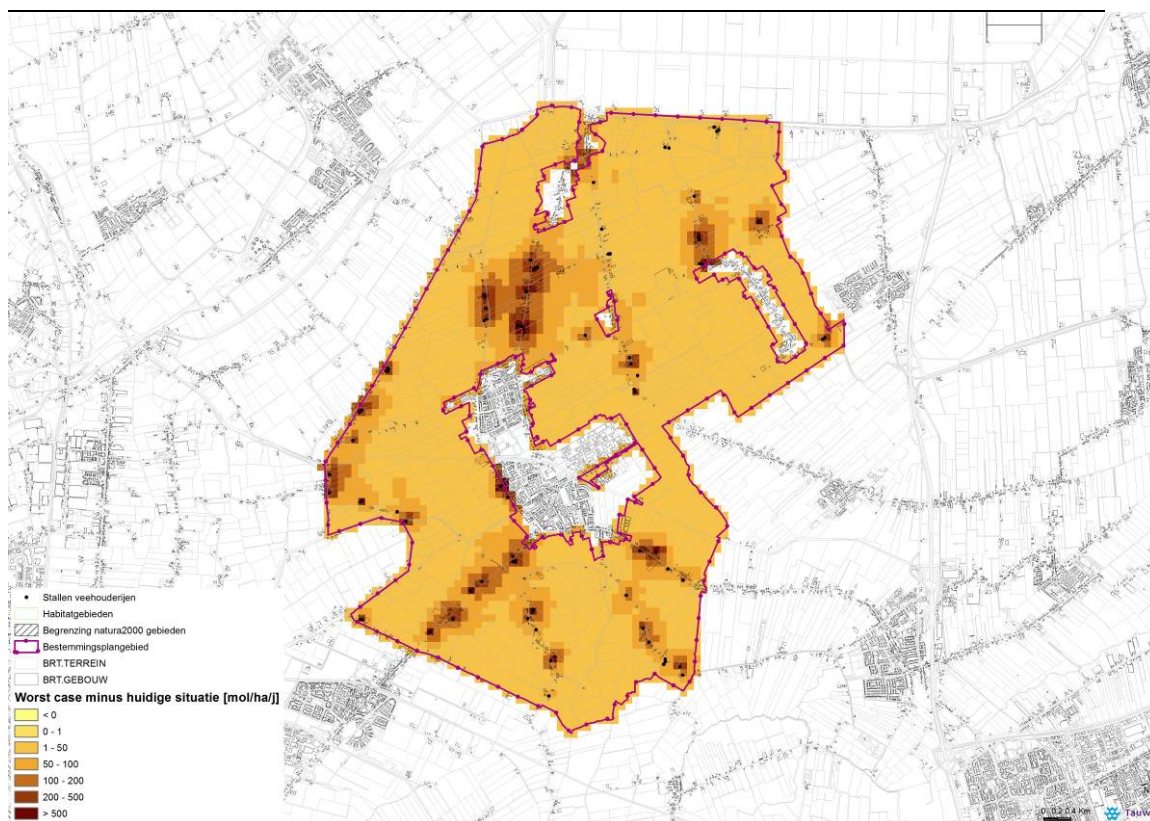
In deze paragraaf worden de herberekende resultaten weergegeven op een dusdanige wijze dat ook de effecten op de Natura 2000-gebieden in de figuren zichtbaar zijn. Alle herberekende effecten worden vervolgens, per Natura 2000-gebied, in tabelvorm weergegeven.

In figuur 2.2 worden de rekenresultaten voor de huidige situatie weergegeven. De kaarten uit dit hoofdstuk zijn in groot formaat (A3) opgenomen in bijlage 4 van dit rapport.

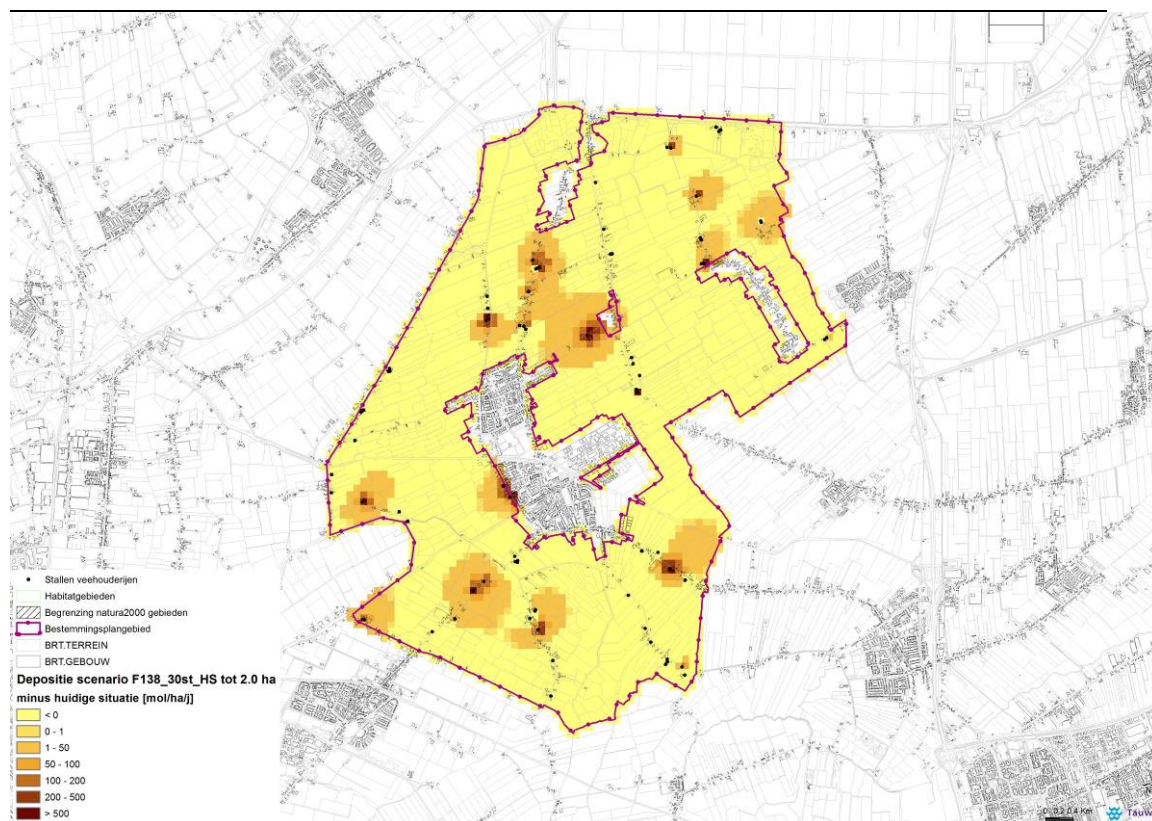
Figuur 2.2 Depositie in de huidige situatie in en rondom Opmeer

Figuur 2.3 geeft het effect weer van het worst case alternatief (volledig opvullen van bouwvlakken tot 2 hectare zonder toepassing van technieken) ten opzichte van de huidige situatie.

Figuur 2.3 Depositie ten gevolge van worst case alternatief, vergeleken met de huidige situatie

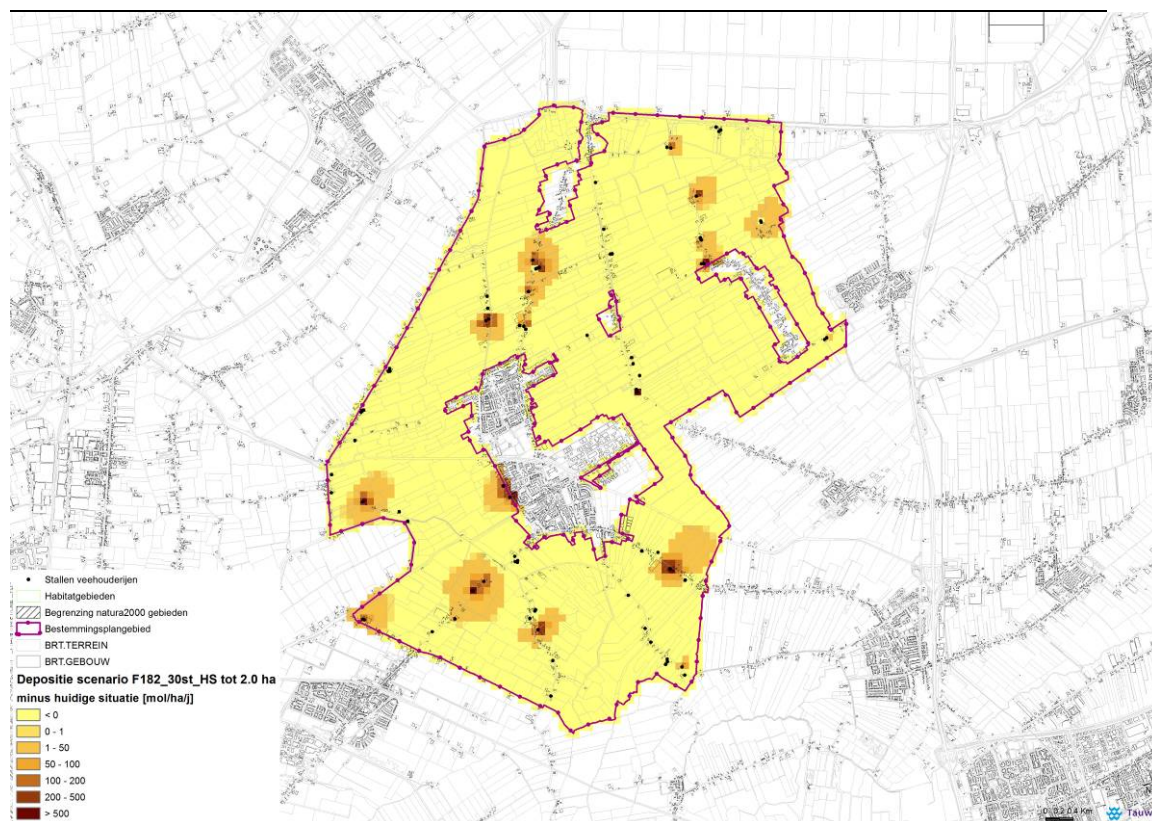
Figuur 2.4 geeft het effect weer van scenario 3. In dit scenario is uitgegaan van het beschikbaar komen ten behoeve van externe saldering van de emissies van de kleine bedrijven (< 30 NGE) in combinatie met het toepassen van techniek op de nieuw te bouwen stallen.

Figuur 2.4 Depositie ten gevolge van scenario 3 (externe saldering), vergeleken met de huidige situatie

Figuur 2.5 geeft het effect weer van scenario 4. In dit scenario is uitgegaan van het beschikbaar komen ten behoeve van externe saldering van de emissies van de kleine bedrijven (< 30 NGE) in combinatie met het toepassen van techniek op alle bestaande en de nieuw te bouwen stallen.

Figuur 2.5 Depositie ten gevolge van scenario 4 (externe saldering in combinatie met interne saldering), vergeleken met de huidige situatie

Tabel 2.2 Arealen kwalificerend habitat (in hectare) binnen de Schoorlse Duinen (ten opzichte van het huidige gebruik): inzicht in de toe- / afname van de depositie bij de verschillende alternatieven en scenario's daarop

Toename / afname	Verschil in depositie (mol/ha/jaar)	Worstcase alternatief		Doorgerekende scenario's binnen het planalternatief	
		(gebaseerd op het voorontwerp bestemmingsplan)	Externe saldering (scenario 3)	Interne en externe saldering (scenario 4)	Interne saldering (zie paragraaf 2.4)
+	>10	0	0	0	0
+	1-10	318	0	0	0
+	0-1	387	0	0	0
-	0-1	19	724	659	724
-	<1	0	0	65	0

Tabel 2.3 Arealen kwalificerend habitat (in hectare) binnen het Zwanenwater (ten opzichte van het huidige gebruik): inzicht in de toe- / afname van de depositie bij de verschillende alternatieven en scenario's daarop

Toename / afname	Verschil in depositie (mol/ha/jaar)	Worstcase alternatief	Doorgerekende scenario's binnen het planalternatief		
		(gebaseerd op het voorontwerp bestemmingsplan)	Externe saldering (scenario 3)	Interne en externe saldering (scenario 4)	Interne saldering (zie paragraaf 2.4)
+	>10	0	0	0	0
+	1-10	0	0	0	0
+	0-1	646	0	0	0
-	0-1	0	646	646	646

Tabel 2.4 Arealen kwalificerend habitat (in hectare) binnen het Noordhollands Duinreservaat (ten opzichte van het huidige gebruik): inzicht in de toe- / afname van de depositie bij de verschillende alternatieven en scenario's daarop

Toename / afname	Verschil in depositie (mol/ha/jaar)	Worstcase alternatief	Doorgerekende scenario's binnen het planalternatief		
		(gebaseerd op het voorontwerp bestemmingsplan)	Externe saldering (scenario 3)	Interne en externe saldering (scenario 4)	Interne saldering (zie paragraaf 2.4)
+	>10	0	0	0	0
+	1-10	1232	0	0	0
+	0-1	3551	0	0	0
-	0-1	0	4510	4493	4510
-	<1	0	0	17	0

De maximale ontwikkelingsmogelijkheden die het vertrekpunt van de planvorming oorspronkelijk bood, leiden dus tot effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura2000-gebieden in de directe omgeving van het plangebied. Dit is aangetoond met doorrekenen van het worstcase alternatief ten opzichte van het huidige gebruik, in lijn met de onderzoeksstrategie die gold op het moment dat het milieueffectenonderzoek begon. Op basis van eenzelfde vergelijking is aangetoond dat de inzet van techniek, gebruik makend van de in het plan op te nemen verbale regeling, mogelijkheden biedt om tot ontwikkeling te komen zonder dat er sprake zal zijn van een toename van de depositie van verzurende en eutrofiërende stoffen in de kwalificerende habitats.

2.5 Mogelijkheden voor de landbouw

In de praktijk blijkt, op projectniveau, dat het mechanisme van externe saldering succesvol wordt toegepast bij het verlenen van Nb-wet vergunningen. Echter, in de context van een plan of een programma ligt externe saldering zwaar onder druk. Binnen de kaders van de bestaande wet- en regelgeving is het nog steeds niet goed mogelijk met voldoende zekerheid te borgen dat, als gebruik gemaakt wordt van een extern salderingsmechanisme, op afdoende wijze geborgd kan worden dat significant negatieve effecten niet op zullen treden. Daarom is in deze aanvulling op het MER een laatste scenario uitgewerkt dat zuiver uitgaat van een saldering binnen de bestaande percelen. Implementatie van een dergelijk scenario heeft als consequentie dat er (soms vergaande) technische maatregelen genomen moeten worden op de (ver)oude(derde) stallen. Dit brengt de eigen emissies terug, zodat elders op het perceel nieuwe, emissie-arme stallen bijgebouwd kunnen worden. Op basis van de gebruiksregels in het bestemmingsplan geldt in ieder geval dat er per perceel geen toename van de emissie zal zijn.

De mate waarin interne saldering op perceelsniveau een haalbare maatregel is op basis waarvan de toename van de emissies voorkomen kan worden binnen de ruimtelijke grenzen die het plan stelt hangt af van de vulgraad op het bouwvlak. In paragraaf 2.1.1 is een gedetailleerde onderbouwing gegeven van een redelijkerwijs maximaal mogelijke vulgraad in de intensieve veehouderij van 50 %. Empirisch is vastgesteld dat op een perceel met kippen en/of varkens het bebouwd oppervlak niet meer zal kunnen zijn dan 50 % van het bouwvlak. Voor melkveehouderijen in Opmeer is dat niet meer dan 17 % omdat de silo's / voerkuiten bijna de helft van het bouwvlak gebruiken en er sprake is van een historisch bepaald, kleinschalig landschap.

Op basis van deze overwegingen is in het gebiedsemissie model berekend hoe de gebiedsemissie beïnvloed wordt door een scenario dat uitgaat van interne saldering. Deze rekenresultaten zijn samengevat in paragraaf 2.3.

De rekenresultaten zoals die zijn gepresenteerd tonen aan dat bij het mechanisme van intern salderen geldt dat de gebiedsemissie zou dalen van 52.750 naar 43.000 kg/jaar als alle bouwvlakken met grondgebonden veehouderij tot een maximum van 2 hectare zouden worden gevuld voor 17 % met dierenverblijven. In dit scenario is ook een groei voorzien van de intensieve veehouderij, waarbij de (twee) bestaande bouwvlakken zijn gevuld totdat het oppervlak van de dierenverblijven 50 % bedroeg van het in de huidige situatie bij recht toegekende bouwvlak.

Omdat er in het bestemmingsplan een gebruiksregel is opgenomen die voorkomt dat bij interne saldering de emissie toe kan nemen is hiermee afdoende aangetoond dat de veehouderij, ook op basis van interne saldering, gebruik kan maken van de ruimtelijke mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, zonder dat de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar komen, ook als

gebruik gemaakt wordt van een wijzigingsbevoegdheid waarbij bouwvlakken voor de melkveehouderij kunnen toenemen, in lijn met het provinciaal beleid, tot 2 hectare.

3 Landschappelijke en aardkundige waarden

De navolgende paragrafen vervangen integraal de paragrafen 6.3 en 6.4 uit het planMER.

3.1 Landschap

3.1.1 Inleiding

Deze paragraaf beschrijft naast de landschappelijke karakteristiek van het plangebied de mogelijke effecten op die karakteristiek ten gevolge van de ontwikkelingen zoals deze in het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt. Hierbij wordt uitgegaan van de worstcase-situatie.

3.1.2 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

In het plangebied komt voornamelijk één landschapstype voor, te weten het oude zeekleilandschap. Alleen het meest noordelijke deel van het plangebied, direct ten zuiden van de Westfriese Omringdijk valt onder het landschapstype: droogmakerijen. Een landschapstype is een karakteristieke combinatie van landschapskenmerken en -elementen die in een bepaalde samenhang voorkomen.

Oude zeekleilandschap

De gemeente Opmeer valt evenals het overgrote deel van het plangebied onder de landschapstypologie van het 'oude zeekleilandschap'. In het Holoceen vond opslibbing van zand en klei plaats, waardoor kwelders en geulruggen ontstonden. Op deze kwelders en langs de kleinere geulen woonden al in het Neolithicum mensen. Er zijn dan ook in West-Friesland nog veel archeologische resten uit de prehistorie te vinden. De oude getijdengeulen zijn als verhogingen in het oude zeekleilandschap nog te zien in het landschap. Later werd het gebied bedekt met veen. De lintdorpen in het landelijk gebied van Opmeer zijn kenmerkend voor het gebied en zijn ontstaan in de tijd van de ontginning van het veen (vanaf circa 1.000 na Chr.). Tussen Opmeer en Spanbroek ontstond de eerste industriële bedrijvigheid die voorzag in de agrarische behoeftes. De agrarische activiteiten zijn nog steeds kenmerkend voor het landelijk gebied van Opmeer. Er is een sterk rationele verkavelingsstructuur ten noorden van de lijn Hogeweg / A.C. de Graafweg (N241). De verkavelingsstructuur aan de zuidkant van deze lijn, rond het buurtschap Wadway, is meer radiaal. Het landschap is hier halfopen. Het oude zeekleilandschap valt onder te verdelen in een aantal landschappelijke subtypen:

- De grote kreekruggen vormen de hoogste delen van het gebied met NAP hoogtes tot rond 0. Vrijwel alle recentere bebouwing (middeleeuwen tot heden) is op de kreekruggen gesitueerd. Achter de oude boerderijen liggen de tuineerdgronden, de zogenaamde middeleeuwse cultuurgronden
- De zandrug van Zandwerven is voor een groot deel opgebouwd uit grof zand. Veel zand is reeds afgegraven

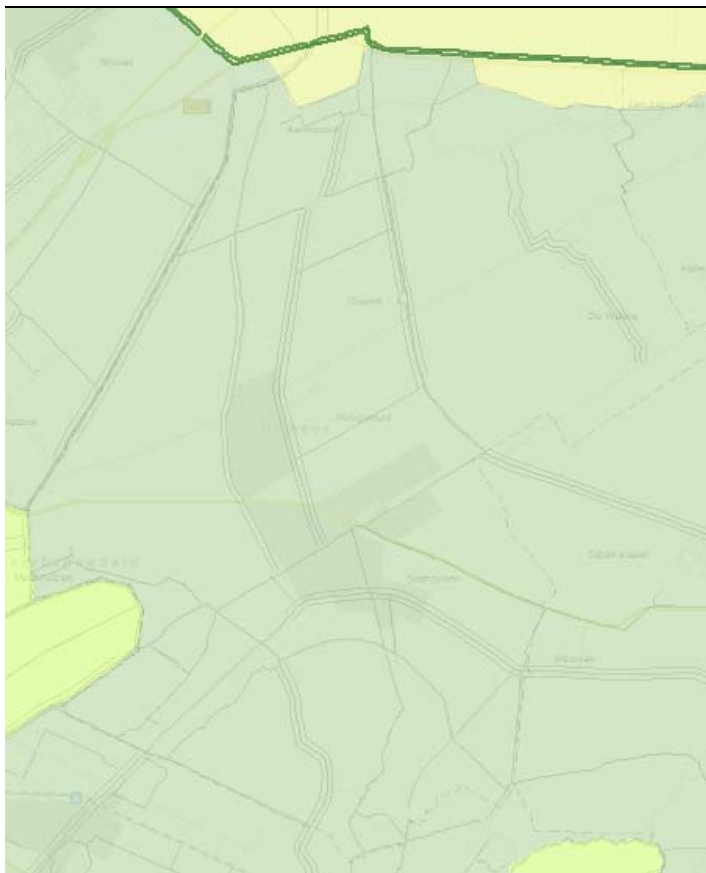
- Het gebied net ten zuiden van de Westfriese Omringdijk en ten noorden van Aartswoud is aangetast door dijkdoorbraken. Kolken en braken zijn later weer ingepolderd
- De flanken (gebieden met 'holle-bollige' percelen) liggen aan weerszijden van de grote Kreekruggen. Karakteristiek voor deze gebieden is de afwisseling van kleiige kommen en zavelige kreekruggetjes. Door de greppels wordt het 'holbolle' effect versterkt. Percelen die in dit gebied liggen zijn de laatste jaren veelal geëgaliseerd
- Polder De Kaag (De Lage Hoek) met een ligging van 1,5 tot 2 m. - NAP. De bodem is kleiig tot zavelig

Westfriese Omringdijk

De Westfriese Omringdijk vormt de noordelijke grens van het plangebied en is een karakteristiek landschapselement in het West-Friese landschap. In het jaar 1000 werd begonnen met de aanleg van de Westfriese Omringdijk, zodat de bewoners in het gebied beschermd waren tegen stormvloed en springtij. In de dertiende eeuw gaat men de afzonderlijke bedijkte gebieden met elkaar verbinden. Omstreeks 1300 is de Westfriese Omringdijk gesloten. Met de aanleg van de dijk was de dreiging van het water niet voorgoed geweken. De dijk brak nog op verschillende punten door, veelal door onvoldoende onderhoud aan de dijk. Het huidige tracé van de dijk is zuidelijk van het oudere tracé aangelegd. Ook na de aanleg van deze inlaagdijk heeft het gebied erachter nog te lijden gehad van het zeewater. Hierop duidt de afwijkende verkaveling aan de noordzijde van het gemeentelijk grondgebied, alsmede de namen Braakpolder en Weelpolder (een braak of weel is een dijkdoorbraak). Voor de inpoldering (windpoldermolens), maar ook voor het malen van koren waren molens nodig. Enkele hiervan zijn nog steeds in het landschap terug te vinden.

Belangrijkste landschappelijke waarden

De landschappelijke karakteristiek van het landelijk gebied van Opmeer wordt bepaald door de karakteristieke verkavelingspatronen, de lintbebouwingen, de openheid en het voorkomen van zogenaamde inversieruggen (een vroegere kreek opgevuld met zand, dat langzamer inklonk dan de omgeving). De effectbeoordeling spits zich toe op deze onderdelen.

Figuur 3.1 Oude zeekeilandschap (donker groen) en Westfriese Omringdijk (donkergroene lijn) binnen het plangebied en directe omgeving (Bron: Structuurvisie 2040 provincie Noord-Holland)

3.1.3 Effecten landschap

Beoordelingsaspect

- Mate van aantasting van de landschappelijke karakteristiek. Daarbij gaat het om de (samenhangende) karakteristieke verkavelingspatronen en lintbebouwing, de openheid en de inversieruggen.

Doelen

In het bestemmingsplan worden de volgende specifieke doelen nagestreefd als het gaat om het behoud en de ontwikkeling van het landschap:

- Behoud van landschappelijke waarden; karakteristieke verkavelingspatronen, openheid en het voorkomen van inversieruggen
- Een aantal straten, wegen en linten worden (in een later stadium van de planvorming) concreet benoemd om gevrijwaard te blijven van nieuwe (agrarische) bebouwing

Randvoorwaarden

De bovengenoemde landschappelijke openheid wordt op de verbeelding opgenomen met de bestemmingen 'Agrarisch met waarden - Openheid' of 'Agrarisch met waarden - Openheid en reliëf'. Het bestemmingsplan laat binnen een bouwvlak waar sprake is van agrarische bedrijvigheid als hoofdactiviteit andere activiteiten toe (ondergeschikte nevenactiviteiten). Geregeld is dat dit 'andere gebruik' door de visuele aspecten, zoals buitenstalling, reclame-uitingen en technische installaties, het landelijk karakter van de omgeving niet onevenredig mag aantasten. Zo moet de aanvrager ter onderbouwing een beplantingsplan overleggen en ter bewerkstelling van een redelijke visuele inpassing van een en ander in het landschap kunnen eisen worden gesteld betreffende situering en afscherming door beplanting of anderszins.

Effecten op landschap ten gevolge van nieuwvestiging bouwvlakken

In het Ontwerpbestemmingsplan wordt de nieuwvestiging van agrarische bedrijven mogelijk gemaakt via de toepassing van de binnenplanse wijzigingsbevoegdheid. Het oppervlak is maximaal 1 hectare bij de bestemming 'agrarisch met waarden - openheid' en 1,5 hectare in het overige deel van het plangebied (dat wordt bij vaststelling van het Ontwerpbestemmingsplan 2 ha, zie verder in deze Aanvulling). Nieuwvestiging wordt alleen toegestaan bij grondgebonden veehouderijen, waarbij getoetst moet worden op er geen aantasting van het leefmilieu ontstaat van reeds aanwezige en/of bestemde functies (zoals woningen). De mogelijkheid tot nieuwvestiging van agrarische bedrijven kan leiden tot verdere verdichting en verstening van de bebouwingslinten en verstoring van de karakteristieke openheid. Al met al wordt het effect van nieuwvestiging als **licht negatief (0/-)** beoordeeld.

Intermezzo ruimtelijke kwaliteit

Bekend is dat de beëindiging van bedrijven, het introduceren van nieuwe functies en schaalvergroting een grote ruimtelijke impact kunnen hebben. De verkenning van Vogelzang e.a. (2010) voor bijvoorbeeld veenweidegebied Laag Holland, laat zien dat ook in kwetsbare landschappen schaalvergroting geen beperking hoeft te zijn voor de omvang van de bouwblokken. Als er tenminste aandacht is voor de ruimtelijke kwaliteit. Denk hierbij aan inpassing in het landschap, vormgeving van stallen en schuren en de inrichting van boerenerven.

Maatregel in Ontwerpbestemmingsplan

In het Ontwerpbestemmingsplan wordt de nieuwvestiging van agrarische bedrijven mogelijk gemaakt via de toepassing van de binnenplanse wijzigingsbevoegdheid. Agrarische bouwvlakken kunnen groeien (bij gebruik van de binnenplanse wijzigingsbevoegdheid) tot maximaal 1.5 ha. Naar aanleiding van de nieuwe stikstofberekeningen in deze Aanvulling op het planMER op basis van de nieuwe uitgangspunten en op grond van het provinciaal beleid, zal dit bij vaststelling van het Ontwerpbestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer 2014 worden verruimd tot 2 ha. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een verdere verdichting van de bebouwingslinten waardoor de karakteristieke openheid minder wordt. Het effect is dientengevolge **licht negatief (0/-)**.

Effecten ten gevolge van uitbreiding van bouwvlakken

Aan uitbreiding van agrarische bouwvlakken in het agrarisch gebied met waarden worden kwaliteitseisen verbonden. Zo mag de landschappelijke openheid niet onevenredig worden aangetast. Met betrekking tot de uitbreiding van het agrarisch bouwvlak binnen de bestemming 'agrarisch' zijn geen aanvullende kwaliteitseisen opgenomen als het gaat over de landschappelijke inpassing. De mogelijkheid tot uitbreiding van het bouwvlak voor grondgebonden agrarische bedrijven in het gehele plangebied leidt tot verdere verstening van het landelijk gebied en dan met name de bebouwingslinten. Dit heeft een **licht negatief effect (0/-)** op de openheid van het landschap.

Effecten nevenfuncties en recreatie

Nevenfuncties worden op het agrarisch bedrijf mogelijk gemaakt, mits het oppervlak bedrijfsbebouwing niet wordt vergroot en het landelijk karakter van de omgeving niet onevenredig wordt aangetast. Als gevolg van deze voorwaarden, waarbij aanvullende eisen gesteld kunnen worden voor wat betreft de landschappelijke inpassing, zullen de nevenfuncties niet leiden tot effect op het landschap. Dit geldt ook voor het kamperen bij de boer. Hiervoor worden in het bestemmingsplan middels een omgevingsvergunning 25 stapplaatsen toegestaan, met de aanvullende eis de camping landschappelijk wordt ingepast. Dit leidt tot een **neutraal effect (0)** op de landschappelijke karakteristiek.

Effecten glastuinbouw

De glastuinbouwsector kenmerkt zich door een beperkt aantal (minder dan 10), relatief kleine kassencomplexen met een beperkte hoogte. Er is geen sprake van een aaneengesloten glastuinbouwgebied. De bedrijven liggen solitair in het landschap. Wel is het zo dat in de omgeving van Hoogwoud er sprake is van een zekere concentratie. Op dit moment is er in het plangebied ongeveer 8,5 ha in gebruik als glastuinderij. Deze bestaande glastuinbouw heeft gezien de vulling van de bestaande bouwvlakken praktisch geen ruimte om uit te breiden. Extra ruimte voor glastuinbouw op deze plaatsen acht de gemeente niet wenselijk en wordt daarom niet geboden.

Het Ontwerpbestemmingsplan staat alleen extra ondersteunend glas toe. Het betreft 2.000 vierkante meter ondersteunend glas bij recht en maximaal 4.000 vierkante meter ondersteunend glas met afwijking. Dit wordt bij vaststelling in het Ontwerpbestemmingsplan doorgevoerd. Al met al kan het Ontwerpbestemmingsplan leiden tot een beperkte toename aan (ondersteunend) glas ten opzichte van de referentiesituatie op verschillende locaties verspreid door het plangebied.

Er gelden enkele beperkende voorwaarden, zoals dat de kassen uitsluitend mogen worden gebouwd op gronden, die, hetzij direct, hetzij indirect -via tussenliggende, reeds met kassen bebouwde gronden- grenzen aan het betreffende bouwvlak. Er worden geen concrete landschappelijke eisen of randvoorwaarden aan de uitbreidingsmogelijkheden verbonden. Dit leidt tot een **licht negatief effect (0/-)** op de landschappelijke karakteristiek als gevolg van de verdere verdichting van de karakteristieke bebouwingslinten op de kreekruggen.

Niet-agrarische bestemming in voormalig agrarisch bouwvlak

Het vestigen van wonen of niet agrarische functies (categorie 1 of 2 bedrijven) binnen een voormalig agrarisch bouwvlak is onder voorwaarden in het bestemmingsplan toegestaan. Hiervoor geldt het gemeentelijke VAB-beleid, waarbij in de planregels van het bestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer is opgenomen dat functiewijziging alleen voor specifieke bedrijfstypen is toegestaan. Van belang voor het effect op landschap is de bepaling dat het totaal oppervlak, evenals de bouwhoogte, niet mag toenemen ten opzichte van de oorspronkelijke situatie. Aan de ruimtelijke inpassing van eventuele nieuwe activiteiten binnen het bouwvlak worden echter geen eisen gesteld. Daardoor is per saldo sprake van een **licht negatief effect (0/-)**.

Maatregel in Ontwerpbestemmingsplan

Bij de realisatie van nieuwe bedrijfsgebouwen / bijgebouwen dient door middel van een inrichtingsplan aangetoond te worden dat sprake is van een goede landschappelijke inpassing en een toename van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied conform de richtlijnen uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie / het Handboek Ontwikkelen met Ruimtelijke Kwaliteit (provincie Noord-Holland). Deze maatregel is positief voor het aspect landschap, waarmee het **effect neutraal (0)** wordt.

Uitvoeren van werken of werkzaamheden

Voor de bestemming Agrarisch met waarde wordt bescherming beoogd van de waarden openheid en/of reliëf. Hierbij geldt voor bepaalde werkzaamheden een vergunningsplicht (omgevingsvergunning) om de landschappelijke kwaliteiten te behouden. Voor de waarde Openheid betekent dit het bebossen of beplanten met houtopstanden verboden is zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning. Voor de waarde Reliëf geldt dit verbod voor wijziging

maaiveldligging (verhogen, verlagen, egaliseren), en voor het aanleggen en dempen van sloten, watergangen en andere waterpartijen aan toegevoegd.

Scheuren van grasland is in deze gebieden zonder of in afwijking van een vergunning niet verboden. Scheuren, bijvoorbeeld ten behoeve van (tijdelijke) bollenteelt, kan in gebieden met waardevol reliëf leiden tot risico op aantasting van deze waarde. Dit geldt ook voor de aanwezige waarden van de verkavelingspatronen, waarbij buiten de gebieden met de waarde Reliëf geen dergelijk verbod geldt ten aanzien van mogelijke aanleg of dempingen van watergangen. Dit leidt tot een **licht negatief effect (0/-)** op de landschappelijke karakteristiek van het verkavelingspatroon en het reliëf.

3.1.4 Conclusie effectbeschouwing landschap (en mitigerende maatregelen)

Het agrarisch gebruik van vrijwel het gehele plangebied is in eerste instantie toegespitst op bestendiging van of verbetering van productieomstandigheden van de bestaande bedrijven. Het plan dient daartoe de nodige ruimte te creëren ten aanzien van bebouwings- en gebruiksmogelijkheden van bouwpercelen en gronden' (bron: Ontwerpbestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer). Deze keuze vertaalt zich, als het gaat om de mogelijkheden voor nieuwvestiging en uitbreiding van agrarische bedrijven, naar een overall **licht negatief effect (0/-)** op de landschappelijke karakteristiek van Opmeer.

Deze negatieve effecten kunnen voor een deel gemitigeerd worden door (beeld)kwaliteitseisen te stellen aan de inrichting van het erf, onder andere bij nieuwvestiging en uitbreiding van agrarische bebouwing (zoals bij het realiseren van paardenbakken en kampeervoorzieningen), dan wel door de eis op te nemen dat de ontwikkeling geen onevenredige aantasting mag opleveren voor het landschap. Voor de functies wonen en niet-agrarische bedrijvigheid is dit al wel meegenomen in de bestemmingsplanregels. Door het verplicht stellen van een inrichtingsplan voor alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied kunnen negatieve effecten worden beperkt. In artikel 45.1 van de planregels behorend bij het Ontwerpbestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer zal een omgevingsvergunningplicht worden opgenomen voor de werkzaamheid 'scheuren van grasland' in gebieden met de waarde 'reliëf van de bodem'. De werkzaamheid 'aanleggen en dempen van watergangen, sloten en andere waterpartijen' zal voor polder Westerveer en Lage Hoek zonder de waarde 'reliëf van de bodem' opgenomen worden. De polder Westerveer en Lage Hoek worden met de gebiedsaanduiding 'overige zone - waardevol verkavelingspatroon' op de kaart aangegeven. Hiervoor worden de begrenzingen uit de vigerende plankaart van het buitengebiedplan Opmeer aangehouden voor Westerveer en Lage Hoek. De omgevingsvergunningplicht voor de werkzaamheid 'scheuren van grasland' in weidevogelgebieden vervalt omdat dit niet in strijd is met de nieuwe PRVS.

Gezien de aard van de effecten in relatie tot de doorwerking ervan in de bestemmingsplansystematiek, kan de conclusie getrokken worden dat overall gezien geen effecten meer optreden. Het effect is **neutraal (0)**.

3.2 Cultuurhistorie en archeologie

3.2.1 Huidige situatie en autonome ontwikkeling cultuurhistorie

Aan het verkavelingspatroon en het patroon van wegen, waterlopen, bebouwingslinten en beplantingen (beschreven in paragraaf 6.3 Landschap) kan de ontginningsgeschiedenis van het plangebied worden afgelezen. De huidige patronen dateren deels nog uit de ontginningsfase. Daardoor vertegenwoordigen deze patronen een grote historisch-geografische waarde.

Het landelijk gebied van de gemeente Opmeer ligt in een waardevol en gaaf veenontginningslandschap van middeleeuwse oorsprong. Het wordt gekenmerkt door de vele bebouwingslinten en de lange opstreckende verkaveling met een enigszins onregelmatig patroon van sloten en dwarsloten en is van zeer hoge waarde. De samenhang tussen de verkaveling, de bewoningslinten, de zij- en achterkaden, de afwateringssloten en de dijken is zeer waardevol en behoeven bescherming. De openheid van het landschap en het voorkomen van reliëf in delen van het landelijk gebied zijn planologisch beschermd.

Figuur 3.2 Ligging bebouwingslinten behorend bij veennederzettingen binnen het plangebied

---

De ligging van de veennederzettingen in de gemeente wijkt af van het algemene nederzettingsbeeld waarbij de eerste nederzettingen langs veenstroompjes lagen en er van daaruit ontginning plaatsvond. In Opmeer bevinden zich de ontginningsassen in het midden van het veengebied. De oudste bewoningsas betreft het lint Spanbroek – Wadway – Wognum, dat vanuit Kennemerland is ontgonnen in een typische waaierverkaveling. Het overige deel van de gemeente is ontgonnen vanuit Medemblik. Het bewoningslint van Aartswoud is daarbij vermoedelijk de oudste.

Het verdwenen veen is één van de meest opmerkelijke aspecten van West-Friesland. Een halve eeuw geleden vestigde de bodemkundige Edelman de aandacht op het merkwaardige feit dat West-Friesland er qua inrichting van de dorpen en de percelen uitzag als een veengebied, terwijl er helemaal geen veen aan de oppervlakte lag. Hoe moest men dat verklaren? Langzamerhand kwam de gedachte op dat het gebied ten tijde van de inrichting wel degelijk een veengebied moest zijn geweest, maar dat dit veen in de loop der tijden verdwenen was. Nu was er niets bekend over grootscheepse turfwinning in dit gebied, dus moest er iets anders aan de hand zijn geweest. De veenlaag is verdwenen door het eeuwenlange agrarische gebruik.

In zijn dissertatie heeft historisch geograaf Guus J. Borger aangetoond dat het veenpakket, dat misschien hier en daar wel vier meter dik is geweest, vrijwel helemaal door inklinking en oxidatie verloren is gegaan, waarna de oudere afzettingen aan de oppervlakte kwamen te liggen. Op enkele plaatsen, bijvoorbeeld onder oude gebouwen, onder dijken en onder terpen die in de middeleeuwen zijn opgeworpen, is inderdaad een veenlaagje aangetroffen.

Een groot deel van de bebouwing in het landelijk gebied bestaat uit lintbebouwing. Dit type dorpen komt in Noord-Holland het meeste voor. Vanaf het lint zijn er doorzichten naar het open, kleinschalige landschap met zijn onregelmatige verkavelingsstructuur. De lintbebouwing van Opmeer, Hoogwoud, de Weere, Tropweere en Zandwerven is waarschijnlijk ontstaan in de 12^e of 13^e eeuw. Op veel plaatsen is de slagenverkaveling uit de tijd van de eerste ontginningen intact gebleven en zijn de oude kreekruggen nog aanwezig en zichtbaar. Door de aanwezigheid van deze kreekruggen is het gebied van oudsher bewoond. In de 13^e eeuw werd ook al begonnen met de aanleg van de Westfriese Omringdijk om het gebied minder kwetsbaar te maken voor overstromingen.

In de eeuwen daarna bleef het droog houden van het gebied een belangrijke rol spelen. Vanaf de 15^e eeuw gebeurde dat met windpoldermolens. Een aantal daarvan is nog zichtbaar in het landschap, zoals De Lastdrager. Tot het begin van de 20ste eeuw waren visserij en veeteelt de belangrijkste economische sectoren in Opmeer. Na de Tweede Wereldoorlog werd de tuinbouw een steeds belangrijke sector.

Op veel plaatsen in West-Friesland liggen merkwaardige, ronde depressies in het land. Ze vallen vooral op als het heel licht gesneeuwd heeft en de sneeuw in de kuilen blijft liggen, terwijl het op de hoger gelegen delen wegsmelt. Deze kuilen, met een doorsnede van 3-10 meter, noemen we daliegaten. Ze zijn ontstaan in de tijd dat er nog een veenlaag in het gebied lag. Veengrond is niet erg vruchtbaar, dus de boeren moesten van alles proberen om de vruchtbaarheid te vergroten om een betere opbrengst te krijgen. Ze groeven gaten in het veen tot ze op de klei kwamen. Deze klei werd met de schop of met baggerbeugels omhoog gehaald en over de velden uitgespreid. Daarna werd de kuil weer volgestort met veen.

Toen de veenlaag verdwenen was en de klei aan de oppervlakte kwam te liggen zaten daar dus gaten in die met veen waren opgevuld. Door inklinking van het veen zijn ze wat lager komen te liggen dan de omgeving. Vandaar dat we ze tegenwoordig als ronde laagten in het terrein vinden. De daliegaten liggen vaak in reeksen achter elkaar. Dit wijst erop dat hier vroeger een sloot heeft gelegen: men groef de gaten het liefst in of langs de sloten, om de percelen zelf zo weinig mogelijk aan te tasten. Behalve in West-Friesland liggen er ook in de grote droogmakerijen als de Beemster en de Schermer van deze daliegaten, een vorm van bemesting lang voordat de kunstmest zijn intrede deed in het boerenbedrijf.

Waardevolle cultuurhistorische elementen

De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie (zie figuur 3.3) van de provincie Noord-Holland biedt inzicht in cultuurhistorische en archeologische waarden binnen het plangebied. In het plangebied zijn veel bouwhistorisch waardevolle objecten gelegen. Het gaat om circa 35 rijks- en provinciale monumenten en tientallen bouwhistorisch waardevolle stolpboerderijen en enkele molens.

Verspreid over het plangebied zijn vele stolpboerderijen aanwezig met een grote cultuurhistorische waarde. Stolpboerderijen zijn vierkant boerderijen met een hoog piramidevormig dak. Dit type boerderijen komt vooral veel voor in Noord-Holland.

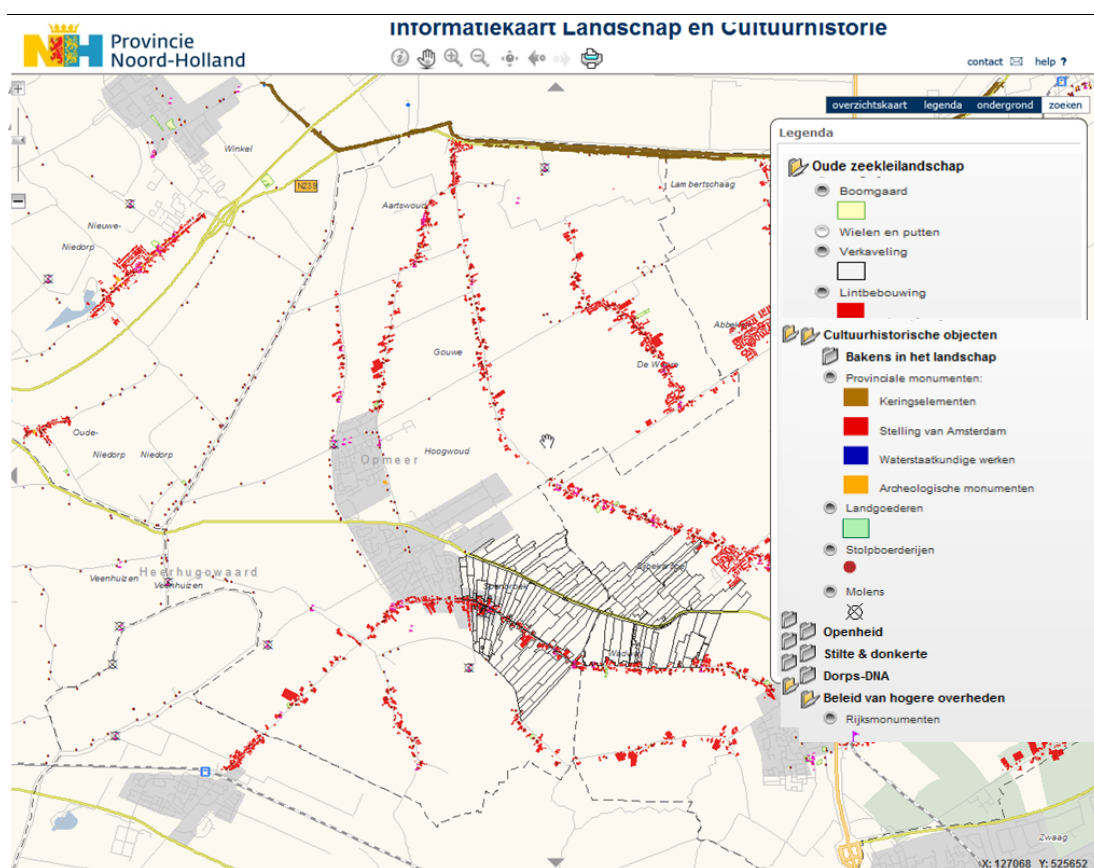
In het plangebied komt een viertal molens voor. Deze zijn allen van cultuurhistorische waarde. Het betreft de volgende molens:

1. Koggemolen, Aartswoud
2. Molen van de polder Westerveer, Spanbroek
3. De molen van polder De Kaag, Opmeer
4. De molen van polder De Lage Hoek, Hoogwoud

De meelmolen De Lastdrager ligt zelf net buiten het plangebied. Wel ligt de molenbiotop (gebied voor windvang) gedeeltelijk binnen het plangebied.

In het plangebied is volgens de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland maar een beperkt aantal historisch geografische waardevolle elementen aanwezig. Naast de zeer waardevolle kleiputten, gegraven voor het dijkherstel van de eveneens zeer waardevolle Westfriese Omringdijk, zijn nog enkele historische boomgaarden aanwezig op de hoger gelegen kreekruggen. Het waaiervormige verkavelingspatroon rond Wadway heeft eveneens een historisch geografische hoge waarde.

Ook zijn er verschillende dijken en kades in het plangebied gelegen met een hoge historisch geografische waarde. Een daarvan is de oudste dijk van Nederland; de Westfriese Omringdijk. De dijken leveren zowel in wetenschappelijk als cultuurlandschappelijk opzicht een bijdrage aan de bewonings- en ontginningsgeschiedenis van het gebied.

Figuur 3.3 Cultuurhistorische waardenkaart (Bron: provincie Noord-Holland)

3.2.2 Huidige situatie en autonome ontwikkeling archeologie

De archeologische waarden en verwachtingswaarden zijn opgenomen in de archeologische verwachtings- en beleidskaart van de gemeente Opmeer (zie figuur 3.4). Het overgrote deel van het plangebied kent daarbij een lage tot middelhoge archeologische verwachtingswaarde. Binnen het plangebied liggen drie archeologische rijksmonumenten en één provinciaal monument. Daarnaast zijn er 14 AMK-terreinen binnen het plangebied gelegen. Deze terreinen kennen samen met de molenplaatsen en de bebouwingslinten een hoge tot zeer hoge archeologische waarde.

Met name de Groetpolder en De Gouw zijn van grote archeologische betekenis vanwege de goed geconserveerde prehistorische nederzettingen. De nederzettingen zijn kenmerkend voor het gebied. In het gebied van De Gouw ligt een waardevol en gaaf veenweidelandschap van middeleeuwse oorsprong.

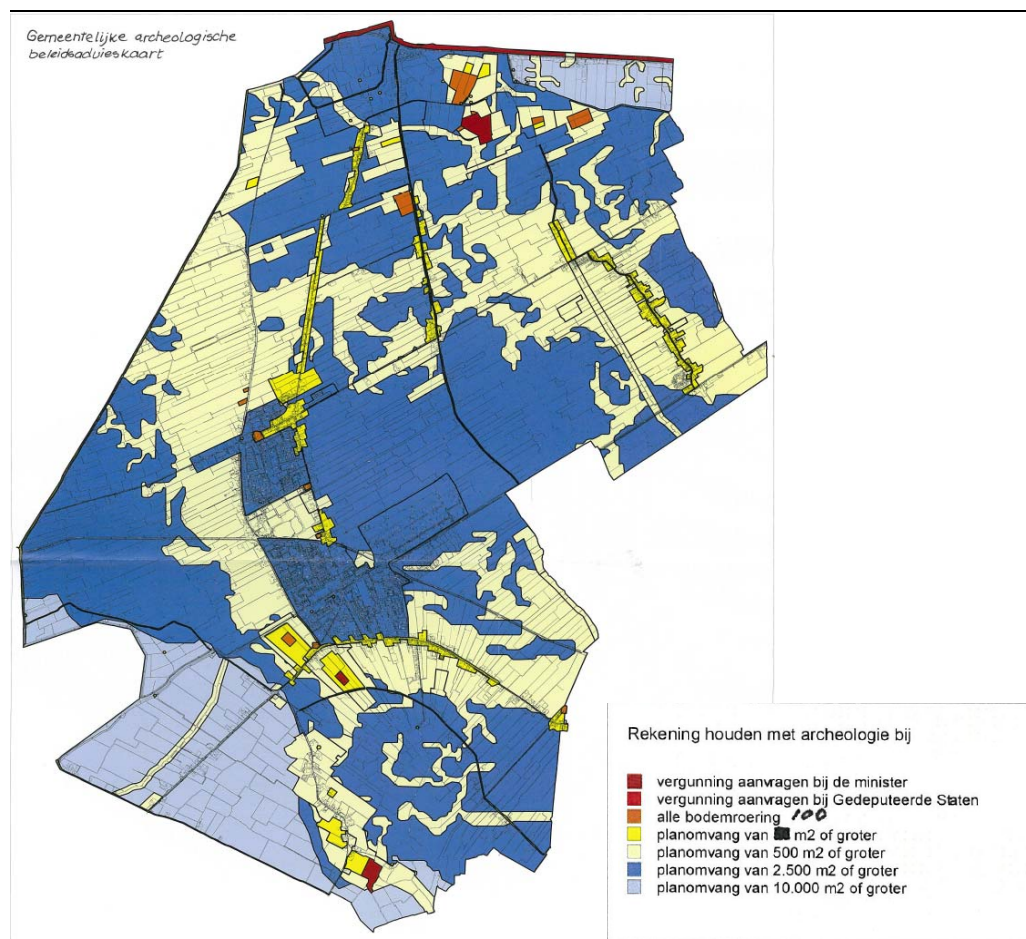
Het wordt gekenmerkt door de vele bebouwingslinten en de lange opstreckende verkaveling met een enigszins onregelmatig patroon van sloten en dwarssloten. De meeste vindplaatsen behoren hier tot de Enkelgrafcultuur (2600-2450 voor Chr.).

De Westfriese Omringdijk is een provinciaal archeologisch monument. Het deel van de West-Friese Omringdijk binnen de gemeente Opmeer is waarschijnlijk rond 1335 na Chr. (Late Middeleeuwen) aangelegd. Het monument is duidelijk zichtbaar in het landschap. De Westfriese Omringdijk is bij Aartswoud deels afgegraven. Direct ten zuiden van de Westfriese Omringdijk ligt een beschermd archeologische monument bestaande uit een aantal kleiputten.

Samenvattend wordt de cultuurhistorische en archeologische waarde van het gebied vooral bepaald door de volgende structuren:

- De Westfriese Omringdijk
- De regelmatige strokenverkaveling van:
  - Het noordelijk deel van de gemeente
  - De waaiervormige verkaveling (Spanbroek – Wadway – Wognum)
- De archeologische monumenten en gebieden met archeologische (verwachtings)waarde.

Figuur 3.4 Gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart (Bron: gemeente Opmeer)

3.2.3 Effecten op cultuurhistorie en archeologie

Beoordelingscriteria

- Aantasting / kwaliteitsverbetering waardevolle cultuurhistorische structuren en elementen
- Aantasting / behoud van de archeologische waarden

Randvoorwaarden

De bestaande cultuurhistorische waarden zijn als volgt beschermd:

- De karakteristieke openheid wordt planologisch beschermd door de bestemmingen 'Agrarisch met waarde - Openheid' en 'Agrarisch met waarden - Openheid en reliëf'.
- De cultuurhistorisch waardevolle elementen worden voor een deel beschermd middels de bestemming Natuur - Cultuurhistorisch waardevol landschapselement

- De stolpboerderijen en overige bouwhistorisch waardevolle gebouwen worden beschermd voor onevenredige aantasting door de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - stolp' en 'karakteristiek'. Burgemeester en wethouders zijn bevoegd nadere eisen te stellen aan de plaats en de afmetingen van bouwwerken, voor zover die worden gebouwd binnen een afstand van 30 m tot deze 'karakteristieke' bouwwerken
- De cultuurhistorisch waardevolle molens zijn bestemd als 'Molen', de omliggende gronden zijn aangeduid met de aanduiding 'vrijwaringszone – molenbiotoop' met als doel het behoud en herstel van deze molens en bijbehorende biotopen
- De archeologische waarde is vertaald naar een dubbelbestemming Waarde - Archeologie, waarbij de vijf onderzoeksregimes uit het gemeentelijk archeologiebeleid is vertaald naar het bestemmingsplan
- De cultuurhistorische waarden van de Westfriese Omringdijk wordt, samen met Maantjesland en Groetpolder-De Gouw, beschermd via de provinciale monumentenverordening

Effectbeoordeling cultuurhistorie

De waardevolle cultuurhistorische elementen en structuren kunnen onder druk staan van (grootschalige) economische ontwikkelingen in het landelijk gebied, zoals nieuwe woonclusters of bedrijventerreinen. In het landelijk gebied van Opmeer vindt dit soort ontwikkelingen echter niet plaats. Nieuwvestiging en uitbreiding van (agrarische) bedrijven en functiewijziging van voormalig agrarische bouwvlakken is wel toegestaan. Hierbij dient in de gebieden bestemd als 'Agrarisch met waarde' (openheid dan wel reliëf) sprake te zijn van een inpassing waarbij geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de openheid dan wel het waardevolle reliëf van de inversieruggen. De waardevolle landschapselementen in het plangebied worden verder ook beschermd door de bestemming 'Natuur- Cultuurhistorisch waardevol landschapselement'.

De cultuurhistorisch waardevolle verkavelingspatronen van het noordelijk deel van de gemeente en van de waaiervormige verkaveling in de omgeving van Wadway worden voor een belangrijk deel beschermd door de bestemming agrarisch met waarde. Buiten deze gebieden met deze bestemming komen echter ook cultuurhistorisch waardevolle verkavelingsstructuren voor. Het betreft de polder Westerveer. Het ontbreken van de agrarische bestemming met waarde leidt hier tot een **licht negatief effect (0/-)**. Als in het Ontwerpbestemmingsplan in polder Westerveer de verkavelingspatronen op een adequate wijze worden beschermd, dan zal het **effect neutraal zijn (0)**.

De bouwhistorische waarden in het plangebied kennen voor een belangrijk deel een monumentale status. Dit geldt niet voor alle waardevolle stolpboerderijen en molens. In het bestemmingsplan zijn deze stolpboerderijen echter aangeduid als 'karakteristiek' of als 'stolp', waarbij specifieke eisen gesteld kunnen worden aan de bouw van gebouwen binnen 30 meter van deze karakteristieke bebouwing. De waardevolle molens in plangebied worden specifiek bestemd en zijn ook in het archeologisch beleid van de gemeente als waardevol (2° categorie)

aangegeven. Al met al wordt het effect op cultuurhistorie als gevolg van de ontwikkelmogelijkheden die in het bestemmingsplan worden geboden **neutraal (0)** beoordeeld.

De specifiek historisch geografisch waardevolle elementen worden evenals de bouwhistorische waarden in het plangebied afdoende beschermd in het bestemmingsplan en de gemeentelijke erfgoedverordening. Wel is aandacht nodig voor bescherming van waardevolle cultuurhistorische verkavelingspatronen buiten de agrarische gebieden met waarde.

Effectbeoordeling archeologie

Ten aanzien van nieuwvestiging en uitbreiding van bestaande bedrijven is er een kleine kans op aantasting van archeologische waarden. In het bestemmingsplan is een dubbelbestemming en aanlegvergunningstelsel opgenomen voor gebieden met een archeologische verwachtingswaarde, inclusief de verplichting tot archeologisch onderzoek. Daardoor is de kans op aantasting van archeologische waarden zoveel mogelijk beperkt binnen de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Aantasting van archeologische waarden is aldus niet aannemelijk. De te beschermen waarden zijn opgenomen in de archeologische verwachtingswaardenkaart van de gemeente Opmeer en geregeld in dit bestemmingsplan.

Hiermee is behoud van archeologische gebieden en waarden voldoende geborgd in het voorliggende plan. Het effect wordt als **neutraal (0)** beschouwd.

3.2.4 Conclusie effectbeschouwing cultuurhistorie en archeologie

De effecten van de ontwikkelingsmogelijkheden in het plangebied Landelijk Gebied concentreren zich op de bovengrondse cultuurhistorie. Het effect op de cultuurhistorie in het landelijk gebied is evenwel neutraal. Dit als gevolg van de borging en bescherming van de cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplan en de eisen voor kwaliteitsverbetering die aan agrarische, recreatieve en nieuwbouwoontwikkelingen gesteld worden. Wel is aandacht nodig voor bescherming van waardevolle cultuurhistorische verkavelingspatronen buiten de agrarische gebieden met waarde. Het ontbreken van de agrarische bestemming met waarde leidt hier tot een **licht negatief effect (0/-)** voor het thema cultuurhistorie.

De te beschermen archeologische waarden zijn opgenomen in de archeologische verwachtingswaardenkaart van de gemeente Opmeer en zijn geregeld in dit bestemmingsplan. Hiermee is behoud van archeologische gebieden en waarden voldoende geborgd in het voorliggende plan. Het effect op archeologie is **neutraal (0)**.

4 Weidevogelgebieden

De navolgende paragrafen moeten als aanvulling op hoofdstuk 5 van het planMER gelezen worden.

4.1 Inleiding

De Commissie voor de m.e.r (verder Cie m.e.r.) adviseert in het MER een aanvulling op te nemen die inzicht verschaft in alle mogelijke effecten op weidevogelleefgebied, inclusief aanbevelingen hoe deze effecten voorkomen kunnen worden. Het MER en het bestemmingsplan spreken van het voorkomen van onevenredige aantasting van weidevogelleefgebied. In het MER staat dat weidevogelleefgebied geschaad kan worden bij de omschakeling van veeteelt naar akkerbouw en bij aanbrengen van hoog opgaande begroeiing. In het bestemmingsplan zouden hiervoor wijzigingsbevoegdheden opgenomen moeten worden waardoor het weidevogelleefgebied niet onevenredig wordt aangetast bij deze ingrepen (dat is nu alleen bij inpassing van kampeerterreinen het geval). De Cie m.e.r. geeft verder aan dat naast deze ook andere ingrepen in het buitengebied negatieve effecten kunnen hebben op weidevogels en weidevogelleefgebied. In deze notitie wordt ingegaan op wat met onevenredige aantasting wordt bedoeld, waar deze in de gemeente plaats kunnen vinden vanwege de importantie van die gebieden voor weidevogels en hoe aantasting voorkomen kan worden.

Aan de hand van de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS), ecologische kennis van weidevogelleefgebieden, waaronder de ruimtelijke verspreiding van weidevogels door de jaren heen en de ingrepen die ruimtelijk mogelijk worden gemaakt, bepalen we hoe een onevenredige aantasting wordt voorkomen. In bijlage 3 staat weergegeven van welke aanvullende bronnen gebruik is gemaakt.

In de aanvulling op het MER specificeren we, mede naar aanleiding van het overleg met de commissie:

- Wat wordt bedoeld met onevenredige aantasting;
- De concentraties van weidevogels in de gemeente van in ieder geval de soorten: grutto, Kievit, tureluur en scholekster;
- Hoe kunnen onevenredige effecten op weidevogelleefgebied worden voorkomen door mogelijke oplossingen in het bestemmingsplan.

4.2 Aantasting

De Provincie heeft met haar beleid aan dat de draagkracht voor de weidevogels in weidevogelleefgebieden behouden moet blijven. Weidevogelaantallen lopen in Nederland door de jaren heen terug. Om die aantalverliezen een halt toe te roepen zet de Provincie zich onder meer in de kwaliteit van het weidevogelleefgebied te behouden. In de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie staat wat de Provincie onder weidevogelleefgebied verstaat en wat in dat gebied mogelijk is. Op kaart 4 van de verordening is te zien dat een groot deel van de gemeente weidevogelleefgebied is (Bijlage 1). Een onevenredige aantasting is daardoor aan te duiden als een aantasting van het weidevogelleefgebied dat zich niet verhoudt tot artikel 25 van PRVS (zie verder bijlage 2). In het bestemmingsplan staat in het kort beschreven wat artikel 25 van de PVRS betekent: 'De weidevogelleefgebieden zijn in de Structuurvisie 2040 van de provincie Noord-Holland opgenomen om ze te vrijwaren van ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Deze planologische bescherming betekent dat ingrepen die een weidevogelgebied aantasten, in principe niet zijn toegestaan. Als het gaat om ingrepen van groot maatschappelijk belang die niet elders kunnen plaatsvinden, kan toestemming worden verleend, onder de voorwaarde dat de gevolgen van de ingreep worden gecompenseerd. Omdat het vaak onmogelijk is om nieuw weidevogelleefgebied te creëren bestaat de compensatie uit de verplichting om in een bestaand weidevogelleefgebied het weidevogelbeheer te financieren. Een groot deel van de gemeente Opmeer is door de provincie aangemerkt als weidevogelgebied.' Hieruit volgt dat elke aantasting van het weidevogelleefgebied onevenredig is tenzij het gaat om een groot maatschappelijk belang.

4.2.1 Concentraties weidevogels

In bijlage 1 valt te zien dat weidevogels het hele weidevogelleefgebied in de gemeente Opmeer gebruiken. In bijna het hele weidevogelleefgebied zijn de concentraties hoog. De concentraties weidevogels komen geheel overeen met weidevogelleefgebieden uit de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie. De verspreiding van de soorten laat zien dat het gaat om zowel kritische als minder kritische soorten. De concentraties van weidevogels geven daarom geen aanleiding om voor de weidevogelleefgebieden in het bestemmingsplan van de gemeente Opmeer andere regels op te nemen dan in artikel 25 van de PRVS staan aangegeven. Weidevogels hebben gemeen dat ze in het weidegebied voorkomen en broeden, maar de eisen die afzonderlijke soorten stellen aan hun leefomgeving lopen soms sterk uiteen. Maar liefst 30 soorten kunnen tot de weidevogels worden gerekend (afhankelijk van de definitie). Een uitgebreide beschrijving van de ecologie en een ordening in weidevogelgroepen en gemeenschappen is opgenomen in van 't Veer et al. [2010]. Hierin wordt geconcludeerd dat weidevogels weliswaar verschillen in habitatkeuze, maar dat een ordening kan worden gemaakt in weidevogelgroepen en weidevogelgemeenschappen, waarvan de samenstelling onder andere verklaard kan worden door het beheer, de grondwaterstand en landgebruik van het onderzochte gebied.

4.2.2 Open gebied en rust

Openheid van het landschap is zeer belangrijk voor weidevogels. Als bodembroeder moet een weidevogel predatoren aan kunnen zien komen. Bij teveel dekking in de directe omgeving kunnen predatoren ongemerkt dichtbij komen. Een rietkraag in een sloot of een dijk kan genoeg mogelijkheden bieden voor bijvoorbeeld een roofvogel om een weidevogel te vangen. Daarnaast bieden kleine bosschages nestgelegenheid voor predatoren. Alleen echt open gebied is daarom geschikt [Van der Vliet et al., 2010 en Van 't Veer et al., 2010].

Ook rust op grote schaal (afwezigheid van wegen en bebouwing) en kleine schaal (rondom het nest) blijkt een belangrijk criterium voor de vestiging en het opgroeien van weidevogelkuikens [Oosterveld et al, 2007 en Sloothaak, 2010]. Beide criteria zijn duidelijk zichtbaar in het buitengebied van Opmeer. Doordat het buitengebied open en relatief nog rustige delen bevat, wordt het door de weidevogels gebruikt.

4.2.3 Vegetatie en voedsel

Het type vegetatie en de vochtigheid en ook de variatie tussen de verschillende percelen in een gebied bepalen de mate van geschiktheid als leefgebied. Het type vegetatie hangt samen met het voedselaanbod. De jongen van een weidevogel eten andere prooien dan de ouders. Variatie in voedselaanbod gedurende het broedseizoen speelt daarom een rol bij het succesvol grootbrengen van de jongen. De voedselbehoeften voor de klassieke weidevogels en zangvogels is zeer uitgebreid beschreven in Oosterveld et al. [2008], het rapport kernkwaliteiten in Laag-Holland [Kenniscentrumweidevogels.nl] en Oosterveld & Altenburg [2005]. Het voedselaanbod is deels afhankelijk van de wijze van bemesting en de grondwaterstand.

4.2.4 Grondwaterstand

Een goed peilbeheer voor weidevogels en agrarische bedrijfsvoering vergen de nodige afstemming. Voor de landbouw is een voor weidevogels gunstige hoge grondwaterstand onwenselijk, omdat gras langzamer groeit en het land moeilijk te bewerken is met zware machines. Het opzetten van het peil is daarom alleen mogelijk als regelingen worden getroffen met de betrokken boeren en de boeren van aan een weidevogelgebied grenzende percelen.

Als de grondwaterstand van een weidevogelgebied te laag wordt heeft dit gevolgen voor het voedselaanbod van weidevogels, in en op de bodem, en de mogelijkheid om bij het voedsel te komen. Een hogere grondwaterstand zorgt er voor dat bodemfauna zich hoger in het bodemprofiel bevindt en hierdoor beter beschikbaar is voor weidevogels. Het maaiveld is vanwege het grondwater ook beter doordringbaar voor vogelsnavels. Van 't Veer [2010] toont aan dat voor de Noord-Hollandse grutto, tureluur en een aantal eenden geldt dat deze baat hebben bij een waterstand (winterpeil) tussen de 20 en 40 centimeter onder maaiveld en dat het aantal paar grutto heel snel afneemt naarmate het droger is.

Voor scholekster en kievit geldt dat deze soorten ook van ander habitat dan vochtige graslanden gebruik kunnen maken om te foerageren, zoals akkerland en meer opportunistisch zijn dan bijvoorbeeld grutto en tureluur. Toch geldt ook voor deze soorten dat er een voorkeur bestaat om de uitgekomen jongen mee te nemen naar nattere kort gemaaide of beweide graslanden waar de bodemfauna zich aan het oppervlak bevindt [Oosterveld et al., 2008].

Naast dat een hoog waterpeil nodig is om de voedselbeschikbaarheid te optimaliseren, kunnen plasdras percelen in het voorjaar een aantrekkelijke werking hebben op arriverende weidevogels. Later in het seizoen drogen deze plaatsen op en bieden geschikte slijkige foerageerplaatsen voor bijvoorbeeld de tureluur.

4.2.5 Mozaïekbeheer

Van oorsprong komen weidevogels voor in door de mens gebruikt weide- en akkerlandschap. In de eerste helft van de 20^e eeuw was dit landschap erg divers, extensief gebruikt en werd er beperkt gestuurd op de waterstand. Dit gebruik resulteerde in zeer goed leefgebied voor weidevogels die tijdens het hele broedseizoen steeds moeten beschikken over een 'mozaïek' aan percelen met de juiste vochtigheid, graslengte, voedselaanbod en voldoende rust. In de tweede helft van de 20^e eeuw komen de weidevogelwaarden onder druk te staan door toegenomen verstedelijking en meer intensieve en homogene landbouw. Weidevogelbeleid wordt ontwikkeld om weidevogels te behouden. In de jaren negentig werd duidelijk dat vooral de kuikenoverleving te wensen overlaat bij het weidevogelbeheer. Aan de hand van verschillende projecten, waaronder 'Nederland gruttoland', is vervolgens geëxperimenteerd met 'mozaïekbeheer' [Oosterveld et al., 2007]. Daarbij staat vooral het aanbod en ruimtelijk juiste situering van langer gras centraal. In de weidevogelvisie Natuurlijk Platteland Nederland [NPN, 2006] wordt mozaïekbeheer als volgt omschreven:

"Mozaïekbeheer is het creëren van een mozaïek van gras- en bouwlandtypen dat voorziet in alle ecologische behoeften van weidevogels gedurende de verschillende fasen van het broeden (vestiging, nestperiode, kuikenperiode, zomerui). De ingrediënten van het mozaïek zijn: kort en lang gras, vroeg en laat gemaaid, meer en minder intensief beweide land, vluchtstroken, meer en minder bemest, vochtig en plasdras, gras en maïs. En dit alles begeleid met nestbescherming en kuikenzorg."

Daarbij wordt nog opgemerkt dat tegelijk ook aan de andere randvoorwaarden zoals voldoende openheid, rust, variatie in waterpeil en beperkte predatiedruk moet worden voldaan wil mozaïekbeheer effectief werken. Inmiddels is mozaïekbeheer in Nederland de standaard geworden voor integraal weidevogelbeheer. Middels verschillende experimenten is deze aanpak verder verfijnd en zijn de verhoudingen tussen de verschillende onderdelen van het mozaïek verduidelijkt [Schotman et al, 2006 en Oosterveld et al., 2007].

Het bruto territoriaal succes van de grutto, een kritische doelsoort, was in Opmeer het hoogst van Nederland met 76 % [Paassen & Teunissen, 2010]. De voorgaande voorwaarden zijn allemaal van belang bij de habitatkeuze van weidevogels en moeten ook allemaal aanwezig zijn om een dergelijk hoog broedsucces te kunnen halen. Het broedsucces is hoger dan het landelijk gemiddelde en hoort bij de top van Nederland.

4.2.6 Bestemmingsplan en weidevogels

De provincie Noord-Holland heeft in de PRVS beschreven wat in bestemmingsplannen opgenomen moet worden voor initiatieven in weidevogelleefgebieden. De weidevogelleefgebieden staan in kaart 4 van de PRVS. De weidevogelleefgebieden voor de gemeente Opmeer kunnen overgenomen worden uit de kaart van weidevogelleefgebieden uit de PRVS.

Artikel 25 van de PRVS laat weinig ruimte voor ingrepen in het buitengebied dat ook weidevogelleefgebied is. Behoud van openheid, rust, graslandareaal en bodemomstandigheden staan voorop. Voor hoog opgaande beplanting en laanbeplanting kan gebruik worden gemaakt van een aanlegvergunningstelsel.

In onderstaande opsomming staan de aandachtspunten opgesomd voortkomend uit de vergelijking tussen de PVRS en het Ontwerpbestemmingsplan. Per aandachtspunt is tevens de maatregel verwoord zoals opgenomen in het Ontwerpbestemmingsplan:

- In het bestemmingsplan wordt de uitbreiding van bouwvlakken binnen weidevogelleefgebied mogelijk gemaakt via een wijzigingsbevoegdheid. Deze mogelijkheid is niet in strijd met de PRVS. Die laat namelijk ook binnen weidevogelleefgebied uitbreiding van bouwvlakken tot 2 ha onder voorwaarden toe. Het argument is dat niet al deze uitbreidingen per definitie leiden tot aantasting van de openheid. Parallel aan de weg bijvoorbeeld hoeven dergelijke uitbreidingen op ecologisch inhoudelijk gronden niet op bezwaren te stuiten.
- Vergroting van percelen door dempen van sloten is niet toegestaan binnen de bestemmingen Agrarisch met waarden - Openheid en reliëf en Agrarisch met waarden - Reliëf en binnen de dubbelbestemming Waarde - Ecologie en gebieden met de aanduiding 'overige zone - weidevogelgebied'.
- Permanente bollenteelt is niet toegestaan binnen de bestemming Agrarisch, Agrarisch met waarden - Openheid, Agrarisch met waarden - Openheid en reliëf en Agrarisch met waarden - reliëf. Niet-permanente bollenteelt is wel mogelijk (reizende bollenkraam). Niet-permanente bollenteelt kan een negatief effect hebben op het bodemleven bij terugkeer naar grasland door het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Binnen weidevogelleefgebied dient overwogen te worden of hieraan beperkingen gesteld moeten worden om aantasting van het weidevogelleefgebied te voorkomen.

4.3 Conclusie

De gemeente Opmeer is rijk aan weidevogels. Het grote aantal weidevogels uit zich niet alleen in de tellingen, maar ook in het beleid dat de provincie Noord-Holland heeft geformuleerd voor weidevogelleefgebied in de provincie. Uit het beleid blijkt dat een groot deel van het buitengebied van de gemeente bestaat uit weidevogelleefgebied. De regels uit het beleid van de Provincie voor weidevogelleefgebied (PRVS) schrijven bepalingen voor, die opgenomen dienen te worden in het bestemmingsplan. Op een aantal punten zijn de bestemmingsplanregels aangescherpt waardoor het Ontwerpbestemmingsplan in lijn is met de PRVS. Het Ontwerpbestemmingsplan heeft als gevolg daarvan een **neutraal effect (0)** op weidevogelleefgebied.

5 Conclusies

Op basis van het toetsingsadvies dat op 13 maart 2014 is uitgebracht over het planMER bestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer van 8 november 2013 is het MER aangevuld. Daarbij is rekening gehouden met de aspecten die de Cie m.e.r. heeft benoemd in haar advies. In deze rapportage is op beschrijvende wijze, en daar waar nodig gekwantificeerd onderbouwd, ingegaan op de door de Cie m.e.r. geïdentificeerde tekortkomingen.

Afstemming met de gemeente Opmeer over de effectresultaten zoals vervat in deze Aanvulling heeft op een aantal punten geleid tot maatregelen in het Ontwerpbestemmingsplan waardoor waarden beter zijn beschermd. Dat geldt voor de landschappelijke karakteristieken, aardkundige waarden en de weidevogelgebieden.

Op basis van de resultaten van de opnieuw uitgevoerde depositieberekeningen leidt deze aanvulling op het MER wel tot een ander resultaat zoals hieronder kort wordt samengevat:

- Als er in het bestemmingsplan een gebruiksregel wordt opgenomen zal daarmee worden voorkomen dat de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende habitats negatief worden beïnvloed
- Aangevoerd is dat de intensieve veehouderij voldoende ruimte heeft binnen de bestaande bouwvlakken om op basis van interne saldering nog te kunnen ontwikkelen zonder dat de emissies toe zullen nemen
- Aangevoerd is dat de grondgebonden veehouderij om, op basis van interne saldering, te kunnen ontwikkelen tot duurzame bouwvlakken van 2 hectare

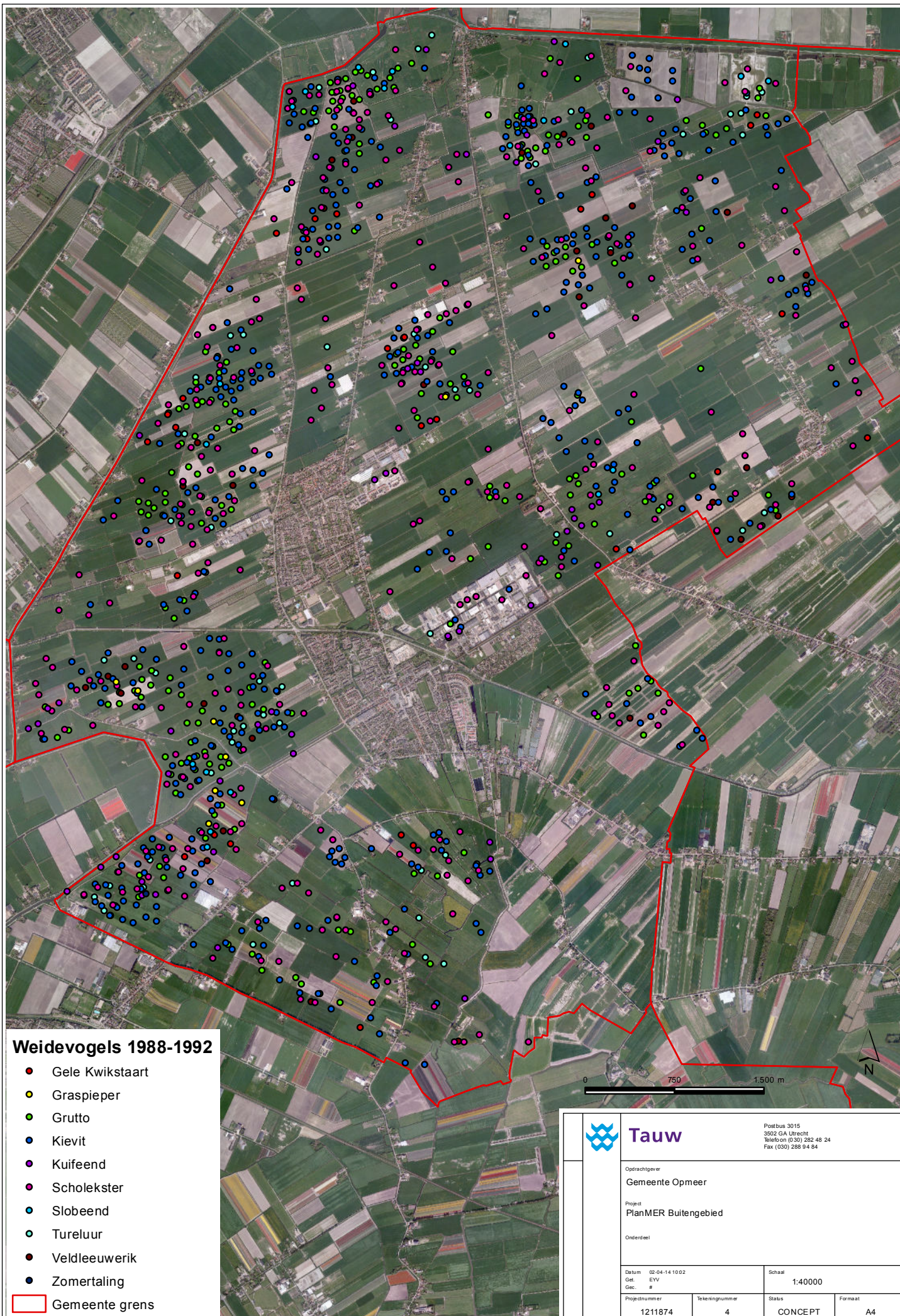
Op grond van deze Aanvulling kan de conclusie worden getrokken dat er op basis van harde wettelijke kaders en normen geen beletselen zijn het Ontwerpbestemmingsplan Landelijk Gebied Opmeer 2014 vast te stellen. Ook biedt het PlanMER inclusief deze Aanvulling het gemeentebestuur voor het overige voldoende milieuinformatie om het Ontwerpbestemmingsplan op een verantwoord vast te stellen.

Bijlage

1

Weidevogels en weidevogelleefgebied in de gemeente Opmeer

Weidevogels 1988-1992

- Gele Kwikstaart
- Graspieper
- Grutto
- Kievit
- Kuifeend
- Scholekster
- Slobeend
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Zomertaling
- Gemeente grens

Tauw

Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon (030) 282 48 24
Fax (030) 288 54 54

Opdrachtgever
Gemeente Opmeer

Project
PlanMER Buitengebied

Onderdeel

Datum: 02-04-14 10:52
Gec: ETV
Gec: #

Schaal
1:40000

Projectnummer
1211874

Tekeningnummer
4

Status
CONCEPT

Formaat
A4

Weidevogels 1999-2003

- Gele Kwikstaart
- Graspieper
- Grutto
- Kievit
- Kuifeend
- Scholekster
- Slobeend
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Zomertaling
- Gemeente grens

Tauw

Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon (030) 282 48 24
Fax (030) 288 54 84

Opdrachtgever
Gemeente Opmeer

Project
PlanMER Buitengebied

Onderdeel

Datum: 02-04-14 10:02
Get.: ETV
Gec.: #

Schaal
1:40000

Projectnummer
1211874

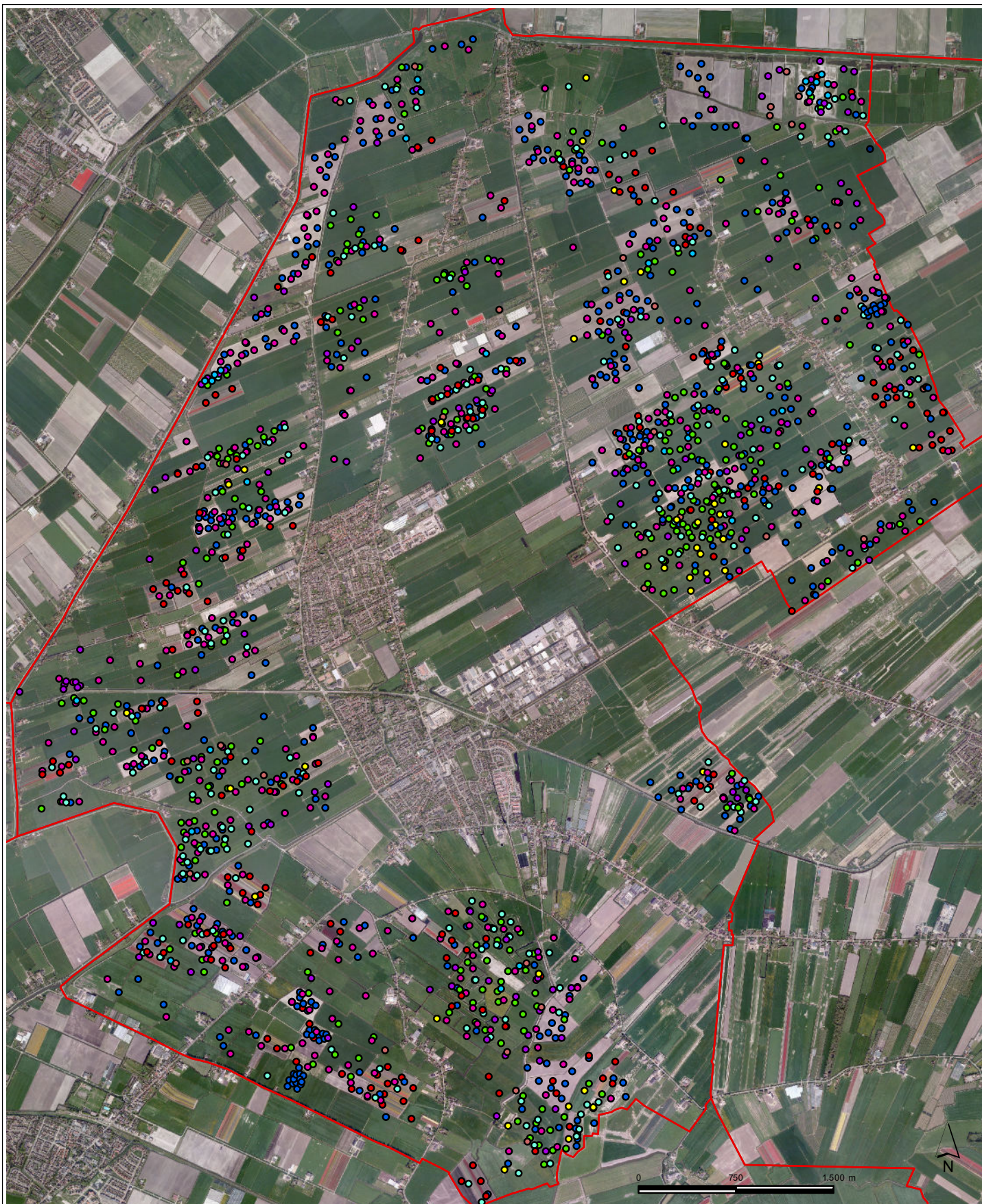
Tekeningnummer
4

Status
CONCEPT

Formaat
A4

Weidevogels 2008-2010

- Gele kwikstaart
- Graspieper
- Grutto
- Kievit
- Krakeend
- Kuifeend
- Scholekster
- Slobeend
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Zomertaling
- ▭ Gemeente grens

Tauw

Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon (030) 282 48 24
Fax (030) 288 54 84

Opdrachtgever
Gemeente Opmeer

Project
PlanMER Buitengebied

Onderdeel

Datum: 02-04-14 10:52
Get: ETV
Get: #

Schaal
1:40000

Projectnummer
1211874

Tekeningnummer
4

Status
CONCEPT

Formaat
A4

Bijlage

2

**Artikel 25 Weidevogelleefgebieden Provinciale Ruimtelijke
Verordening Structuurvisie**

---

1 Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op weidevogelleefgebieden, zoals op kaart 4 en op de digitale verbeelding ervan aangegeven, voorziet niet in:

- a de mogelijkheid van nieuwe bebouwing, anders dan binnen een bestaand bouwblok of een uitbreiding daarvan;
- b de mogelijkheid van aanleg van nieuwe weginfrastructuur;
- c de mogelijkheid van aanleg van bossen of boomgaarden;
- d de mogelijkheid versturende activiteiten, buiten de huidige agrarische activiteiten, te verrichten die het weidevogelleefgebied verstoren, en;
- e de mogelijkheid werken uit te voeren die realisatie van nieuwe peilverlagingen mogelijk maken.

2 In een bestemmingsplan als bedoeld in het eerste lid wordt de aanleg van hoog opgaande beplantingen of laanbeplanting afhankelijk gesteld van een aanlegvergunning, als bedoeld in artikel 3.3. sub a. van de Wet ruimtelijke ordening.

3 In afwijking van het eerste lid kan een bestemmingsplan wel voorzien in de in dat lid omschreven ontwikkelingen indien dit geschiedt ten behoeve van:

- a een ingreep waarvoor geen aanvaardbaar alternatief aanwezig is en waarmee bovendien een groot openbaar belang wordt gediend;
- b woningbouw indien er sprake is van de toepassing van de regeling Ruimte voor Ruimte als bedoeld in artikel 16 en waarbij de natuurdoelen leidend zijn;
- c woningbouw die bijdraagt aan een substantiële verbetering van in de directe omgeving daarvan aanwezige natuurkwaliteiten van het landschap of;
- d een ingreep die netto geen verstoring van het weidevogelleefgebied geeft.

4 In aanvulling op het derde lid kan het bestemmingsplan hier alleen in voorzien indien in het bestemmingsplan wordt opgenomen:

- a op welke wijze schade aan een weidevogelleefgebied zoveel mogelijk wordt voorkomen en resterende schade wordt gecompenseerd;
- b hoe wordt geborgd dat de maatregelen ten behoeve van de compensatie als bedoeld onder a daadwerkelijk worden uitgevoerd;
- c op welke wijze aan het gestelde in artikel 13, tweede lid en artikel 14, tweede lid, wordt voldaan en;
- d op welke wijze aan de ruimtelijke kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 15 is voldaan.

5 Gedeputeerde staten kunnen nadere regels stellen ten aanzien van de wijze waarop compensatie plaatsheeft, als bedoeld in het vierde lid onderdelen a en b.

Toelichting artikel 25

Ten aanzien van de leefgebieden van weidevogels is dit artikel, naast de omvorming van ontheffingsvoorwaarden in afwijkingsvoorwaarden, aangevuld.

De toevoeging betreft dat een ingreep die netto geen verstoring van het weidevogelleefgebied geeft, mogelijk is. Met de term "netto geen verstoring" wordt het volgende bedoeld. Weidevogels houden van een rustig en open landschap. Hoge elementen of infrastructuur, zoals wegen, fietspaden, wandelpaden, bebouwing, bosjes of bomenrijen zorgen voor verstoring voor weidevogels. In de directe omgeving van dergelijke elementen zullen weinig tot geen weidevogels gaan broeden. Een fietspad dat dwars door een weiland wordt aangelegd, zal een enorm verstorend effect hebben op de weidevogels die daar broeden. Wordt datzelfde fietspad naast een bomenrij of een snelweg aangelegd, dan zal het extra verstorende effect van het fietspad voor weidevogels nihil zijn. Met 'netto verstoring' wordt de extra verstoring bedoeld, die een ingreep heeft op een weidevogelleefgebied, bovenop de al bestaande verstoring in het gebied door gebouwen, wegen en dergelijke. Als een ingreep geen netto verstorend effect heeft op het weidevogelleefgebied dan kan de ingreep doorgaan. Geeft een ingreep netto wel extra verstoring, dan zal de afweging gemaakt moeten worden of de ingreep van groot maatschappelijk belang is. Indien de afweging het doorgaan van de ingreep als gevolg heeft, moet het verstorende effect gecompenseerd worden. Daarnaast is ten behoeve van de uitvoering van het artikel toegevoegd dat gedeputeerde staten regels kunnen stellen ten aanzien van de wijze waarop compensatie plaatsheeft.

Bijlage

3

Aanvullende literatuurlijst

[Natuurlijk Platteland Nederland. 2006]

Weidevogelvisie NPN. In: van Paassen et al. 2007, Project Opschaling Mozaïekbeheer in 2006. Natuurlijk Platteland, Landschapsbeheer Nederland en Vogelbescherming Nederland.

[Borger, G.J., 1975]

Een historisch-geografisch onderzoek naar het verdwijnen van het veendek in een deel van West-Friesland, Amsterdam.

[Oosterveld, E.B. & Altenburg, W., 2005]

Kwaliteitscriteria voor weidevogelgebieden, met toetslijst. Tweede druk. A&W rapport 412. Altenburg & Wymenga, Veenwouden.

[Oosterveld, E.B., P. Terwan & J.A. Guldmond, 2007]

Mozaïekbeheer voor weidevogels: evaluatie en mogelijkheden voor optimalisering. A&W-rapport 969 en CLM-rapport 652. Altenburg & Wymenga, Veenwouden en Centrum voor Landbouw en Milieu, Culemborg.

[Oosterveld E.B., Kleijn D. & Schekkerman H., 2008]

Ecologische kenmerken van weidevogeljongen en de invloed van beheer op overleving. Kennisoverzicht en effectiviteit van maatregelen. A&W-rapport 1093. Altenburg & Wymenga, Veenwouden & Alterra, Wageningen & Vogeltrekstation, Heteren.

[Paassen, A. van & Teunissen, W., 2010]

Weidevogelbalans 2010. Landschapsbeheer Nederland en SOVON Vogelonderzoek Nederland.

[Schotman, A.G.M., Kiers, M.A. & Melman, Th. C.P., 2007]

Onderbouwing Gruttogeschiedkaart; ten behoeve van Grutto-mozaïekmodel en voor identificatie van weidevogelgebieden in Nederland. Alterra-rapport 1407. Alterra, Wageningen.

[Sloothaak, J. 2010]

Evaluatie regeling 'Rustzones voor kritische weidevogels'. Brabants landschap, augustus nummer.

[van der Vliet, R.E., J. van Dijk & M.J. Wassen, 2010]

How different landscape elements limit the breeding habitat of meadow bird species. Ardea 98: 203-209.

[van 't Veer, R., Raes, N., Scharringa, C.J.G. 2010]

Weidevogels in Noord-Holland; ecologie, beleid en ontwikkelingen. Landschap Noord-Holland, van 't Veer & de Boer Ecologisch Advies & Onderzoeksbureau.

[Vervloet, J.A.J. 1982]

Cultuurhistorisch Onderzoek Ruilverkaveling "De Gouw". Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Bijlage

4

Kaarten in groot formaat (A3)

